

מוזיאון מכבי ע"ש פייר גילדסגיים

8-1216
מיכל 203

PIERRE GILDESGAME MACCABI SPORTS MUSEUM

מכבי

מס. תיק:

8-1216

מיקום פיזי: ארכיון, מכל: 0294

שם התיק:

למדריך - תכנית עבודה בחומר
העיוני לחדשים כסלו-טבת

שם החטיבה:

פרסומי מכבי

מתאריך:

01/01/1948

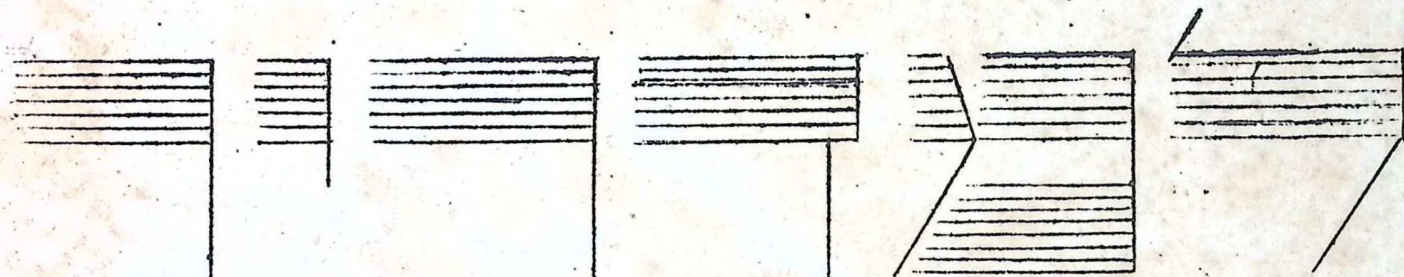
עד תאריך:

01/01/1948

מס. פריט

1217

במחשב:

ת כ נ י ת ע ב ו ד ה ז ח ו מ ר ה ע י ו נ י
ל ח ד ש י מ כ ס ל ו - ט ב ת

הוכנה ע"י

ו ע ד ו ת ה ה ד ר כ ה ה א ר צ י ו ת
ש ל

הסתדרות הצופים העברים בארץ ישראל
והסתדרות "המכבי הצעיר"

= = =

הוצאה לאור בסיועה של

המחלקה לענייני הנוער של ההסתדרות הציונית

ירוסלים - ח ס ו ן - ת ס " ח

ה ת ו כ ו .

עמוד

1
4
7
11
11
12
13
14
16
18
20
21
25
27
28
29
30
31
32
33
34
36
36
41
42
43
45
49

מ ב ר א

לתולדות "המכבי הצעיר"

לתולדות הסתדרות הצופים

א. פעולות החודש

I ציונים ומקורות לימי זכרון בחדשים כסלו-טבת

1. י. ל. פינסקר

2. א. בן-יהודה

3. הסתדרות העובדים

4. ח. נ. ביאליק

5. פ. רוטנברג

6. א. רופין

II. מלחמות שחרור

1. מרד החשמונאים

2. שחרור ארצות הברית

3. שחרור איטליה

4. מלחמת הבורים

5. תקומת צ'כסלובקיה

6. מרד האירים

7. התעוררות סין

8. שחרור הודו

9. האימפריאליזם

ב. מ ס י ב ת

1. "בימים ההם בזמן הזה" (מסכת)

2. הצעה למסיבת חנוכה

ג. מיומנו של מדריך

1. יצחק

2. נורית

ד. פנת הקרנות

$$\frac{\text{מ}}{\text{ב}} = \frac{\text{א}}{\text{ו}} = 1$$

מוגשת בזה חוברת הדרכה שהיא מפעל מסותף ראסון לסתי תנועות נוער כלליות. סתי התנועות, כל אחת בפני עצמה, הכירו בצורך להגיע לסתוף פעולה גובר והולך עם יתר התנועות בארץ ולקיים אתן מגע, סיביא בודאי, לאחר היכרות הדדית, להפלת מחיצות מלאכותיות בין תנועות חנוכיות, חלוציות ומגסימות, אשר המקרב והמאחד ביניהן רב יותר מן המפריד והסנוי במחלוקת.

מהו המסותף? המסותף הוא חזון הציונות במלוא קומתה, הסאיפה לקבץ את נדחי ישראל במדינה היהודית בארצנו, הכמיהה להקים חברה חדשה שתהא מבוססת על ערכי הרוח של האומה מימי הנבואה ואילך, שהם אמת, צדק וחרות, אחוה ורעות, חסד ומשפט, חברה אשר במרכזה יעמוד האדם הסלם; התביעה להגשמה עצמית, לחיי עבודה וחנוך הנוער לקראת דריסה ותביעה מעצמו, להחלצות לכל תפקידי הבנין של המולדת העברית, ובראש וראשונה - להרחבת בסיסה הקרקעי. וכן טיפוח עזרה הדדית ויחסי כבוד בין איס לרעהו, העמדת טובת הכלל מעל לכל, וקבלת מרותו של אותו כלל. סתי התנועות חותרות לאחדותו ולאיחודו של כל ענף חלוצי, לפתוח עצמיות הנוער, לביסוס כח השפוט וסקול הדעת שלו, ליכלת של בחירה והכרעה חפסית, לטיפוח מחטבה והגדרה עצמית שתהא מלווה נאמנות ומסמעת למוסדות נבחרים - החנוך לדמוקרטיה. כל אלה הם היסודות המסותפים לסני הארגונים ולעומקו של דבר, הרי הם היסודות המאחדים את כל תנועת הנוער העברית והם מאפשרים את ליכודה, שכן הם מהוים את העיקר, את היסוד של גאולת ישראל.

על כן החלט למצוא נקודות מגע ממסיות בין סתי התנועות. הגענו לידי

מסקנה שאפשר לקיים ימי עיון מסותפים, קורסים למדריכים, הוצאת חוברות ותכניות הדרכה וכד'.

אנו מזמינים בזה כל תנועת נוער כללית המוכנה לתת ידה למפעל זה, להתקטר עם ועדות ההדרכה שלנו על מנת לקחת חלק בבצוע. מגמתנו להוציא חוברת אחת לחדשיים, ואולי גם חוברות מיוחדות המוקדשות לנוסאים מסוימים. בחוברת זו פתחנו בתולדות שתי התנועות לסם היכרות הדדית. סתיהן אתיות, שנסתעפו ממקור אחד: צופי המכבי הצעיר סע"י הגמנסיה "הרצליה" בת"א, בימי המלחמה הקודמת.

בחוברת הבאה נעסוק בבעיות חנוכיות וארגוניות של התנועות. המדריכים יעבירו פעולות לפי החומר המוגס ויסתדלו להמחיטו ע"י בקורים. החוברת מחולקת ל-4 חלקים:

- א. פעולות החדס.
- ב. מסבות ותכניות.
- ג. מיומן המדריך.
- ד. פנת הקרנות.

החוברת מכוונת למדריכי השכבה הצעירה והבינונית (בצופים: זחשונים, צופים וסוללים). בחוברת הבאה יוצע גם חומר לשכבה הבוגרת. ברצוננו לדעת את תגובת המדריכים על החוברת ואת מסאלותיהם וכן

= 3 =

מוכנות ועדות ההדרכה לטפל בסאלות מיוחדות ולהסיב עליהן במדור המדריכים
ובמכתבים פרטיים.

את מכתביכם שלחו לפי הכתבות:
ועדת ההדרכה, המזכירות הארצית של הסתדרות הצופים, ת.ד. 7003,
ירושלים.

ועדת ההדרכה של המכבי הצעיר, ת.ד. 372, ירושלים.

חזק ואמץ!
ועדות ההדרכה.

לתולדות "המכבי הצעיר"

תנועת "המכבי הצעיר" הנה בת להסתדרות "המכבי" אשר לפני שנים מספר חגגה את יובל ה-50 להוסד אגודותיה הראשונות. אגודות הספורט נתארגנו בשנות ה-90 של המאה הי"ט, הלא הן: "הכח", "מכבי", "חשמונאי", "בר-כוכבא" ועוד. באגודות הספורט הנוצריות פשה אותה שעה נגע האנטישמיות ולאחר נאומו הידוע של נורדוי בקונגרס הרביעי שבו הצביע על הצורך ביציאת "יהדות השורשים" בתוך מסגרת התנועה הציונית, נקלט הרעיון, קרם עור וגידים והעלה בשר. ניכרה התעוררות ונכונות כללית בארצות רבות: טורקיה, בולגריה, גרמניה, אוסטריה ועוד וכבר בקונגרס השישי התקיימה ההופעה היפה של אגודות הספורט היהודיות.

יסוד תנועת "המכבי" משמש אותה שעה מרד כלפי המציאות הגלותית, כלפי רפיון הגוף ורגש הכניעה של יהודי הגולה ומסמל יחד עם זה עלית ערכו של החנוך לגבורה ולהגנה על הכבוד היהודי. אגודות הספורט מתרבות ומתרחבות ובימי העליה השנייה נוסדות אגודות גם בא"י - ביפו, בזכרון-יעקב, בירושלים ועוד. ב-1921, לאחר המלחמה, מתכנסים ב"כ האגודות בקונגרס הציוני ה-12 ומתאחדות להסתדרות עולמית אחת גדולה בסם "המכבי", במסגרת ההסתדרות הציונית. על החברים חלה חובת הסקל ותרומה לקרן היסוד. בועידה העולמית ב-1929 החלט על חזוק הקשר בין הגולה והארץ ע"י ה"מכביות". רעיון ה"מכביה" עורר הד עצום ביהדות הגולה. ב-1932 התקיימה ה"מכביה" הראשונה בה השתתפו כ-5000 ספורטאי "מכבי" מ-22 ארצות. במכביה

השנה ב-1935 השתתפו 8000 מכילים ומכבים צעירים מ-27 ארצות. תקופות המכביות הן תקופות הזהר של "המכבי". בימי המלחמה נהרסו רב האגודות באירופה ורק לאחר המלחמה נוסדו מחדש ע"י פלוגות המכבי בחו"ל. כיום האגודות המפותחות ביותר במצאות בצפון אמריקה ובדרומה. הן משמשות מרכזים לפעולה הציונית שם.

ל"מכבי הצעיר" הונח יסוד בגולה כבר בשנות ה-20 ואילו בא"י - בראשית שנות השלשים. עד המכביו הראשונה נוסדו סניפים בירושלים, זכרון-יעקב, ת"א ועוד ובמכביה השנייה הופיעו כבר כ-2500 מכבים צעירים מא"י ונציגי התנועה מ-20 ארצות בגולה. בתחילה היה החנוך ספורטיבי בעקרו, אך מיד התקבלה גם הסטה הצופית והחנוך לאזרחות. התנועה התפתחה והתרחבה והקיפה מאות אלפים. המורה היתה לחנך נוער בריא בגופו וברוחו למלוי תפקידיו הלאומיים, אך באופן ממשי לא הוקם כל מפעל ממשי ע"י חניכי התנועה הא"י-ת.

אולם בסוף שנות השלשים קמה קבוצת צעירים, אשר רצתה להגשים בפעל את העקרונות המפסטים. היא יצרה או קבוצת "הסוללים" הראשונה. אך הרעיון לא העמיק עדיין לחדור לשורות, לקבוצה לא היו ממשיכים והיא התפוררה. עם פרוץ המלחמה התגייסו מאות בוגרי התנועה לצבא והקימו את "פלוגת המכבי", בהתאם לצו השעה. אולם גם לרעיון הוגשמה קמו ממשיכים. החזון הגדול נפוץ

יותר ויותר ובתס"ד יצאה הכסרה לקבוצת שילר. באותה שנה החלט על חובת הכסרה של כל בוגר בתנועה, ובתס"ה יצאה קבוצת חברים בגרעין שני. שני הגרעינים התאחדו ויצאו יחד לרמת דוד. בתס"ו עברו כפלוגת עבודה לרעננה בשם "קבוצת הסוללים". הפעם קמו ממסיכים לדרך זו והם יוצאים לגרעין מדי שנה בשנה. הגרעין הסליסי וחלקו של הגרעין הרביעי הצטרפו אף הם לקבוצה מפני שהיא כסוללת דרך לתנועה חייבת להיות מרכבת מחברי התנועה ולשמור על קשר אמיץ עמה. הקבוצה מונה כיום כ-60 חברים, בוגרי התנועה בא"י, אינה מגדרת לסום זרם התישבותי ומכינה עצמה לעליה על הקרקע. הקשר עם התנועה הוא חי ורב מפעלי התנועה נערכים בקבוצה. השתא יצא הגרעין החמיסי להכסרה בגבעת חיים. בתנועה חודטה ההחלטה בדבר חובת היציאה להכסרה במאורגן ובמקובץ וההחלטה קרימה.

הנה כי כן חדר רעיון הבנין והחלוציות לשורות נוער אשר היה רחוק מכך ועם החנוך הצופי-ספורטיבי והרעיוני מסתלב החנוך להגשמה.

כל זה במה שנוגע לתולדותיה של התנועה ואשר למבנה כיום, עקרונות וכו' - בחוברת הבאה.

לתולדות הסתדרות הצופים.

הסתדרות הצופים העולמית נוסדה באנגליה בשנת 1907 ע"י לורד באדן פאול, שהיה בימים ההם גנרל בצבא הבריטי. הצופיות שמטה בתחילה כתבנית עזר לאגודות הנער הקיימות; ואולם במסך הימים נוסדו גדודים בלתי קטורים לאגודות אחרות ונוצר הצורך ליסד הסתדרות צופים מיוחדת. ב-1912 קבלה הסתדרות הצופים באנגליה "כתב מלכות" (צ'רטר), המאשר אותה כהסתדרות חנוכית, בלתי מפלגתית, המקיפה ילדים מכל סדרות העם.

הצופיות העברית נוסדה בגליציה בשנת 1912, תחת השלטון האוסטרי. היא נקראה אז בשם "הסומר" (קטור לשם "הסומר" בארץ) והוקמה ע"י ההסתדרות הציונית לתרבות הגוף "דרור", שהיתה מאורגנת כדוגמת "המכבי" בגולה. בין המיסדים היה אריה כרוך - ראש הצופים בארץ. ב-1916 נתמזג "הסומר" עם "צעירי ציון" (חוגים של נוער ציוני שתכנית פעולתם היתה הסכלתית בלבד) לתנועה אחת בשם "הסומר הצעיר". ראשוני התנועה הזאת עלו ארצה ב-1920, אולם כאן נתגבשו לתנועה מגמתית מכוונת. שנה לפני כן הוקמו בארץ ע"י מדריכים שתזרו מגלות מצרים שתי יחידות צופיות לפי דוגמת יחידה כזו שנוסדה בשם "המכבי הצעיר" באלכסנדריה - צופי הגמנסיה "הרצליה" בת"א ואגודות "המסוטסים" ליד בי"הס הריאלי בחיפה. עם יסוד לגיון הצופים בירושלים ואחודן של שלש היחידות הללו הונח היסוד להסתדרות הצופים העבריים. המציאות הארץ-ישראלית - הלאומים השונים, החנוך המעורב המחייב הסתדרות משותפת לבנים ולבנות, מצוות לאומיות וחששות בפני כונות מיסיונריות - מנעו את האפשרות להספח אל ההסתדרות הבינלאומית, על אף הנסיונות שנעשו מסנת 1921 ועד 1942. יתכן כי בעתיד הקרוב תמצא הדרך לכך.

ב-1924 נוצרו הקסרים הראשונית בין ארגון הנוער "יהודה הצעיר" באמריקה והסתדרות הצופים, שהלכו ונתהדקו במרוצת הזמן. בתמיכת ארגון זה נעשו פעולות חשובות ע"י הסתדרות הצופים. בעיקר - הוצאת הספר "צופיות לנערים" של באדן פאול.

ב-1930 נחתקו שתי יחידות צופיות מן ההסתדרות: "לגיון הצופים" בירושלים ו"קהילת הצופים" בחיפה, אשר יצרו יחד עם "החוגים" שבתל-אביב

את תנועת "המחנות העולים".

בשנת 1932 נעשה נסיון ראשון ללכד את כל תנועות הנוער בארץ, אך ללא הצלחה. כעבור שנתיים הוחל, ביזמתו של הא' אריה כרוך מטעם הצופים ובתמיכתו של הד"ר ברקסון, כמנהל מחלקת החנוך, בבירור אפשרות לכודם של ארגוני הצופים הקיימים אז (שנים בת"א, אחד בחיפה ואחד בירושלים). לאחר עבודת הכנה ממושכת נתקיימה ועידת היסוד של הסתדרות הצופים המיוחדת בחו"מ פסח תרצ"ו, בת"א, בנשיאותו של הד"ר ריגר בהסתתפותו של הד"ר לוריא ז"ל.

לאור המציאות הא"י והסכנה שהיתה צפויה לארגוני צופים מצד המפלגות הסונות ולאור העובדה כי מיסדי ההסתדרות ראו בה תנועת נוער חנוכית, המל"מה את החנוך הניחן ע"י בי"הס, הוחלט לבקש את חסותה של מחלקת החנוך. חסות זו נתנה לה והיא מתבטאת בפקוח מתמיד ע"י ועדת המחלקה, המהווה את מחציתה של ההנהגה הראשית ואשר חבריה מתמנים ע"י מנהל המחלקה, ביניהם גם נשיא ההסתדרות. הנשיא הראשון של ההסתדרות היה הד"ר ברקסון, אחרינו נתמנה הד"ר א. ריגר ולאחר שהתפטר נשאר מקומו פנוי.

באופן כזה מהווה הסתדרות הצופים את תנועת הנוער היחידה בארץ שאינה קשורה בסוס ארגון של מבוגרים ומקבלת את הוראותיה אך ורק מאת המוסדות הלאומיים המוסמכים באמצעות מחלקת החנוך. תודות להכרת התנועה ע"י מחלקת החנוך גבר האמון מצד ההורים, המורים ובתי הספר להסתדרות זו ונוסדו שבטים חדשים בערים ובמושבות, גם מחלקת החנוך של עיריית תל-אביב החלה לתמוך בשבט הצופים שע"י בתי-הספר הדתיים והחילוניים בעיר.

כדי לקרב את צבור המורים לה דרכה בתנועת הצופים נתקיימו קורסים להדרכת מורים, אחדים מבין המורים נשלחו לקורס הבינלאומי למדריכים שנערך מטעם ההסתדרות הצופית הבאדן-פאולית באנגליה. בין המשתתפים בקורס בלונדון היו ה"ה א. כרוך וי. מיוחס. בקיץ האחרון נערך סמנריון משותף למורים ומדריכים, שכוונתו היתה להגביר ולהעמיק את שיתוף הפעולה בין המורים והמדריכים מן ההתישבות.

ראשוני הצופים הבינו את הערכים החנוכיים הרבים הצפונים בסיטת הסקאוטינג ושאוּפו להתאימה לצרכי הנוער העברי בארץ, שהכ בהכרח שונים מצרכי בני עמים אחרים. כבר בוועידת היסוד בתרצ"ו אמר הח' יוסף מיוחס: חייבים אנו ללמוד מן העבר ולמזג את הצופיות עם החלוציות". לאחר שורה ארוכה של תנודות בין "סקאוטינג טהור" לבין הדבקיות של בוגרי הצופים למפלגות אחרות, החלה להוצר הסינטזה החדשה.

באותה ועידה היו הגרעינים הראשונים של החלוציות רק בגדר דבורים על סנת סרות בעבודה חקלאית ועל הקמת חוה צופית שתהיה מרכז למחנות ולשנות העבודה של הבוגרים.

סנת תרצ"ח כונתה ע"י אריה כרוך בשם "תור ראשון לצופיות חלוצית" - בה יצאו שלושה בודדים לסנת עבודה למקומות שונים. באותה שנה החלה תסיסה רצינית בגדוד מתבגרים חיפאי. לאחר שהסכבה הבוגרת, עם מדריך הגדוד שפח בו רוח חלוצית - נסעו ברבם לחו"ל ללמודים, חסו חבריו חובה פנימית להיות נחשוני התנועה ולהגשים את רעיונו של כרוך "סנת העבודה בגיל 16" לאחר גמר הכתה הסטית של הגמנסיה. למרות התנגדותם לרעיון בראשית הופעתו, חסבו הצופים הללו שאין זכות קיום לתנועה אלא אם כן תחנך להגשמה ובראש וראשונה להתייבשות. הם בקרו בתנועות אחרות, אחרים נשארו עם ואחרים חזרו להסתדרות הצופים מתוך נאמנות צרופה ובהונה לכלליותה של התנועה ומגמתה האחדותית. בתר"צט יצאו מגדוד זה סשה חברם ראשונים (ביניהם יהודה ליטמנוביץ) ז"ל לקבוצת "מעין" של המכבי הצעיר. קבוצת "איתן" זו עברו עליה הרבה הרפתקאות של ראשונים סאינם יודעים הכסרה מהי. אך בעקבותיה יצאו צופים להכשרה לחנייתה ולגבע (בת"ס) הזרע נבט, צמח ואף הגיע זמן הקציר... בחג השבועות תש"ו הבטילה התנועה את פרי בכוריה את הגרעין הראשון שהקים את פלוגת מרדס-חנה-רחובות (קבוצת הצופים א'). התלהבות תקפה את כל התנועה לסמע המפעל החדש המוכיח שתנועה צופית כללית, הנמצאת בחסות מחלקת החנוך, ואשר סמאותיה אינן אלא טפוח אזרחות טובה - נותנת פרי ומגדלת חלוצים. כבר בתש"ב מתקיימת מועצה בעינות ובה נוסח מחדש סעיף אחד ממטרת התנועה: "לחנך להגשמה ציונית חלוצית בכל שטחי החיים" במקום מליס סתמיות שתבעו הסתתפות בבנין הארץ אך לא דברו ללב. מאז נמשך דום היציאה להכשרה תוך עליות וירידות ואגב האבקויות ואי הבנות. בוגרי הצופים נדחקו וקבלו על עצמם תפקידיים מתפקידיהם שנים. כשבע מאות נערים יצאו להכשרות ומאות התגייסו

במשך שבע השנים הללו. בראשית תש"ו הוקמה קבוצת הצופים ב' - בארות וביום הכפורים תש"ז עלתה קבוצה זו יחד עם אחותה שנולדה באותו זמן - קבוצת הצופים ג' קלטה-חצרים, להתייטבות בנגב ועוד יד החנועה נטויה. גרעין תש"ז נמצא בהכשרה (סנה סניה) בעין גב ומונה כ-100 חבר, גרעין תש"ח נמצא בדפנה ומונה 120 חבר (סנה ראסונה) גרעין ימי נמצא המונה 25 חברים, התאחד עם גרעין ימי של הנוער העובד ונמצא בנוה-ים בסנת הכשרה ראסונה, והכשרה צעירה, בוגרי ששיות, נמצאת לסנה אחת במסמר הסרוך (15 חברים).

הרבה עלינו לספר ולתקן. הפרצות שנבעו במלחמה, הסתגרות השבטים, הגדול הפזיז עד ל-5000 צופים ומעלה, הרצון הטבעי של בוגרים, אשר טרם בברו באמת, לכפות מתוך כך הר כגיגית על הצעירים מהם, קלחת הפלוג ביטוב - כל אלה נתנו אותותיהם בצופיות. אולם איתנה אמונתנו בכוח האמת של חזון החלוץ הכללי הארץ ישראלי, בלתי מעורער אמונתנו בטאיפת הנוער - שלעיתים אינה מחוורת לו לעצמו - לאחדות המחנה החלוצי, לליכוד הציונות והישוב במסגרת הדמוקרטית המאורגנת, בשבירת המחיצות המלאכותיות וההורסניות בקרב הדור הצעיר, ותקוותנו עזה, שלקראת המבחנים הגדולים, הסכנות והצרות הצפויות לנו לאור הסכוי של קוממיות ישראל בארצו, של עליה המונית, התייטבות רחבה, התפתחות גדולה ואולי מאבק חמור - ידע העם היהודי להתייבב כאיס אחד למערכה ולעבודה. ותפילתנו היא שהנס יתרחס במהרה ותוחלתנו - שהנוער יצעד ראסון - חוך מטמעת שלמה למוסדות העליונים והנבחרים - לקראת אחות אמת של העם היהודי המאורגן.

א. פ ע ו ל ו ת ה ח'ד ש

י. ציונים ומקורות לימי זכרון בחדשים כסלו-טבת.

לוח החדש כסלו

תרצ"ז	ה' רצח החמשה ליד קרית-ענבים
תרצ"ז	ה' נפטר משה בילינסון
תש"א	ט' שילוח אטלנטיק למאוריציוס
תש"ב	י' נפטר דב הוז
תרנ"ב	כ' נפטר י.ל. פינסקר
תש"ו	כא' נרצח אליהו ח'נסקי הי"ד
	כה' חנכה
תרמ"ה	כו' עליית הבילויים לגדרה
תרצ"ז	כז' התחלת ישובי חומה ומגדל (חל-עמל)
תרפ"ג	כח' נפטר א. בן-יהודה
תרפ"א	ל' יסוד הסתדרות העובדים
1910	20 נובמבר נפטר ל.נ. טולסטוי

טבת

	י' מצור ירושלים ע"י נבוכדנצר
תרל"ג	י' הולדת ח.נ. ביאליק
תש"ג	טו' נפטר פ. רוטנברג
תרס"ב	יט' יסוד הקה"קל (ראה בפנת הקרנות)

חש"ג
חר פ"ז

כו' נפטר ארתור רופין
כח' נפטר אחד-העם

בתחום של פעולות החודש מוגשת רשימה של 18 תאריכים וימי זכרון שחלו בכסלו ובטבת. מהם נבחרו 6 וצורפו להם תכניות לפעולות. מלבד זה מוצע נושא מרכזי לחדשי כסלו-טבת, הכולל מינימום של פעולות על "מלחמות חרות ושחרור".

1. י.ל. פינסקר.

מקורות:

טקסטים לעבודה סמנריונית של המכבי הצעיר.
י.ל. פינסקר - בהוצאה לנוער.

אחד-העם - ד"ר פינסקר ומחברתו (עפ"ד ת"א, עמ' עד פ"ה. כן שאר מקורות על פי המפתח "הרשימה" בסוף כרך ד' של עפ"ד, ערך פינסקר).

דרוינוב א. - פינסקר וזמנו, התקופה, כרכים יב', יג', טז'.
יצחק גרינבוים - התנועה הציונית בהתפתחותה, חלק ראשון. מן השעור הששי ואילך.

ג. קרסל - מהופעת "רומא וירושלים" עד מותו של הרצל (קו לקו חוב' ב'), עמ' 16 - 32.

י. קאופמן - בין נתיבות. ע'מ 39 - 60.

ב. דינבורג - חבת ציון. חלק ראשון וחלק שני.

ש. יבנאלי - ספר הציונות, כרך שני, ספר שני. תקופת חבת ציון עמ' ט-טז

חיי פינסקר, לקרוא דברי אוסיסקין בהלויית פינסקר (י.ל. פינסקר, בהוצ' לנוער) עמ' 102).

אוטואמנציפציה. להקריא 61-64, 90-92, 95 עד הסיום.

שיחה.
נושא א': ההתבוללות ואשליותיה. הפרעות. פינסקר. תדושה של החוברת וערכה הפזיים.

נושא ב': האנטישמיות. כיצד הסביר אותה פינסקר. האנטישמיות בימינו. הפתרון לבעיה זו אז והיום אחד הוא, אלא שבימינו גם הגויים מכירים בו.

2. א. בן-יהודה:

מקורות:

בן-יהודה חייו ומפעלו מאת חמדה בן-יהודה.

א. בן-יהודה בהוצאה "לנוער".

י. קלוזנר - יוצרים ובונים כרך א'. שלטה פאמרים על בן-יהודה.

ב. דינבורג - מפלסי דרך, מאמר ראשון.

פ. לחובר - תולדות הספרות העברית החדשה, ספר שלישי, חלק ראשון עמ' 25-31.

ש. יבנאלי - ספר הציונות כרך שני, ספר ראשון עמ' 13, 25, 81, 143, 178. ספר

שני עמ' פ' - פב'.

סיחה:

א. בן-יהודה בחו"ל, עליחו ארצה, החרם סהוטל עליו. היטוב החדש נגד בן-יהודה. מפעלו - תחית הספה. עתנניו: "הצבי", "האור", "הסקפה" ואח"כ העתון היומי "הצבי" ו"האור". מלונו. אוגנדה. מלחמת הלסונות. להקריא מתוך "בן-יהודה, חיו ומפעלו" - מלחמת אבות ובנים עמ' 62.

3. הסתדרות העובדים:

מקורות:

מגלת ההסתדרות בהוצאת המרכז לנוער - מ. בוגדן.
מאסף ההסתדרות. בראשית - ס. צמח.
חובת המחנות העולים "ההסתדרות".
"איך נוסדה ההסתדרות" - פנקס קטן, ד. קלעי.

מהי הסדרות העובדים? היט הסתדרות עובדת אחת? מתי נוסדה אגודת הפועלים הראשונה (1887), אגודת הפועלים השניה (1891), הסתדרות הפועלים (1900), "החורט" - הסתדרות ראשונה של פועלים חקלאים על בסיס מקצועי בין-מפלגתי (1907). ייסוד ההסתדרויות החקלאיות של יהודה והגליל (1911), חלקו של ב. כצנלסון. מתי נוסדה ההסתדרות הכללית? ועידת חיפה והקמת ההסתדרות הכללית (1920). מה ההבדל בין ההסתדרות ובין כל ארגון פועלים אחר בעולם? 1) בכל ארץ עומד לפני הסתדרות הפועלים האינטרס המקצועי והיא מתנגדת להגירת פועלים נוספים. בארצנו הסתדרות העובדים היא בראש ובאסונה מכסיר להגטמת הציונות ולא להגנת האינטרסים היומ-יומיים של הפועל ולכן היא תובעת עליה והתייטבות ונלחמת להן ומגסימה

אותן. 2. היא מאחדת פועלי עיר ופועלי כפר, עובדי עבודה פיזית ועוסקים בעבודה רוחנית. יש בה עזרה הדדית ללא הפליה בניגוד למקובל במוסדות פועלים אחרים בעולם שהעזרה בהם נתנת בהתאם לגובה המס. היא פתוחה לכל עובד ותהא הסקפת עולמו מה שתהיה.

מהי חברת העובדים ומהן מטרותיה? הקמת מפעלים השייכים לצבור העובד ודאגה לאותו צבור.

קופת חולים מוסד הנוטא את עצמו ללא כל תמיכה ממסלתית (ומבחינה זו אין דומה לו בכל העולם). קרן חוסר עבודה. כיוצא בזה - מוסדות כלכליים: המסביר, תנובה וסאר קואופרטיבים. סולל בונה, תפקידיו, מפעליו. מפעלי התיטבות העובדים. מתפקידיה של ההסתדרות לטפל בפועל העירוני, בפועל במוטבה ובחברי ההתיטבות. ההסתדרות הנוער העובד. צמחה מתוך הצורך להגן על הנוער הנאלץ לעבוד ולהלחם בנצולו. הפעולה התרבותית: תיאטרון פועלים - "אהל", סמנריונים ומרצים מטעם ההסתדרות. ארכיון העבודה, הוצאת ספרים - עם-עובד.

ארגוני פועלים אחרים: הפועל המזרחי, פועלי אגודת-ישראל, התימנים, הרוזיוניסטים, הלסכה הכללית.

על חניך התנועה בטכבה הבינונית לדעת ולהכיר את ההסתדרות העובדים. אין הכוונה שבטיחה אחת או שתיים ילמד המדריך את בעיות ההסתדרות ומוסדותיה. הסקירה צריכה להנתן לשם היכרות ראשונה בלבד. יש לתקן הרבה מוטגים

מוטעים וטוב לעסות זאת ע"י שאלות מעוררות.

בסכבה הבוגרת יטיל המדריך על חניכיו הכנת חמר לפעולה על בעיה או מפעל מסוים ובפעולה ימסרו החניכים איש לרעהו את הידיעות שרכסו. בסכבה הבוגרת יש מקום להסביר את לוח מפעלי ההסתדרות וחברת העובדים והקטרים ביניהם.

בסכבה הצעירה יש לעורר יחס לסבל נערים, בעקר ע"י קריאת ספור מ"ילדי עמל" וכן לספר במיוחד על הסתדרויות הנוער העובד והגנתה על הילדים, ופעולותיה החשובות בחנוך.

תוספת למקורות:

סמואל דיין - מוטבי עובדים בארץ-ישראל.
ספריה דורות. ספר ב'.
בנארי - הקבוצה והקבוץ,

4. ח.נ. ביאליק:

בי' בטבת כדאי להעביר פעולה על ביאליק בכל השכבות. אמנם אין לראות הקניית הספרות וידיעתה כמטרה בפני עצמה בתנועות הנוער - זהו חפקידו של בית-הספר, אך עם זאת חייבת הפעולה הספרותית לתפוס מקום חשוב בתנועת הנוער וקריאת יצירות מובחרות יכולה לפתוח לבו של חניך לזופי הבלום בספרות. להביא לידי בינה בספרות, מתפקידו של המדריך. חויה מיוחדת מגבשת את העבודה בקבוצה והדין אחד בכל הגילים. בתנועת הנוער עלינו למצוא את הדרך לקרב את הנוער הא"י לספרותנו המקורית - ומי לנו גדול מביאליק.

בסכבה הצעירה יט לקטר את החניכים לדמותו של ביאליק. את רב הפעולה יט להקדים ללדותו של המסורר (ספיח) ולסירי הילדים שלו. ברור כי במקרה זה אין צורך להצביע על המקורות. אם נוח לו למדריך הרי במקום קריאתם של סירי הילדים הוא יכול לספר אגדה מתוך הספר "ויהי היום". יט להעזר במי ורר על מנת להחדיר לנוער אהבה למקורות היהדות, וכן לטפוסים החיוביים סבבולה היהודית.

בסכבה הבינונית יט לקרב את הקבוצה למקורות. רב החברים יודעים ודאי משהו על ביאליק מבי"הס, ומכירים מקצת סירי וביטאלות מעוררות בחומר הידוע להם יט להתחיל את הפעולה. במה גדול ערכו של ביאליק? על שום מה יקראו לו מסורר האומה? ובגיל זה סירי הלאומיים של ביאליק ימצאו הד רב יותר מאשר סירי הטבע וסירי בית המדרס, ע"כ יט להעלות לפני הקבוצה את המסורר הטר את סבל העם ואת טאיפתו לגאולה. מקומו של המסורר בתנועת החחיה. בפעולה זו יט לסתף את החברים עצמם וזה יקטרם קטר בלתי אמצעי לנושא ולתוכן. חבר יכול לדקלם קטע מסיר ("למתנדבים בעם") או לקרוא בהטעמה "אגרת קטנה", "אין זאת כי רבת צרתונו", "מקראי ציון" ולסיר את "ברכת עט".

5. פנחס רוטנברג, האיס ומפעלו

מקורות:

יערי פולסקין.

תולדותיו: במהפכה הרוסית. נעורים גאפון, איטליה, אמריקה וחזרה לרוסיה. ברוסיה בימי המהפכה. נסיעתו של רוטנברג לצרפת ואמריקה. מפעל החשמל (להסתמס במפת קוי החשמל מטעם החברה). נסיעות הועד הלאומי, מפעל הנוער, "בית רוטנברג" ופעולותיו (סמנריונים, ימי עיון, סמינר בקפריסין).

לקרוא: 350, "איס היטוב".

קטעים מן החוברת "תחיתו הלאומית של העם היהודי" -

פ. רוטנברג.

מחוך צואתו:

.....אני מבקש סינחן לי הכבוד להיטמן בין שורות העמלים הצנועים...
... אני מבקש את בני אחי אברהם, אלכסנדר ודוד אשר אהבתי לאמור אחי קדיש. צואתי להם לקנות דעת והסכל כדי להיות בנים נאמנים לעמם, משרתיו הענולים והצנועים.

כל נכסי הועברו ויועברו לאוצר פנחס רוטנברג ומוקדשים לנוער העברי (ראה כתב ההקדשה). האישים סירצו לעסות למען מטרה זו יוכלו למסור את תרומותיהם לאוצר זה, אולם בקסתי טלא לערוך כל אוספי כספים עממיים להנצחת טמי, אני מבקש כמו כן לא לקרוא רחובות, נחלות, כפרים ומוסבות בטמי.

על החתום:

פנחס רוטנברג.

כ"ג תשרי תס"ב, 14 באוקטובר 1941.

מתוך דבר פ. רוטנברג לשוב:

... לכן בקשתי וצואתי לשוב ולנוער הגדל בחוכו לזכור תמיד
שלא יהודים של כחה או מפלגה זו או אחרת נרדפים ונדרסים, כי אם עם
ישראל בכללו. בין אם נרצה ובין אם לא נרצה - אחים לצרה אנחנו - נבינה
זאת ונהיה אחים לחיים, אחים לעדה, לפעולה ולבנין.

הנוער שלנו - תקוות עתידנו. בחינוכו העברי הנכון - בטחון
קיומנו.

עקרוני חינוכו הנכון הם: שושיות, בינה ודעת, אחדות ואחווה,
וצינות ונאמנות.

לחינוך הנוער ברוח זו אני מקדיש את ההכנסות מתוך כל רכושי
שהועבר ושיועבר מדי שנה בשנה לאוצר פנחס רוטנברג. ישמש נא הון זה
והכנסותיו התחלה של קרן למען חינוך הנוער ברוח אחדות ואחווה - רוח
ישראל...

חיפה ט"ו מרחשוון תש"ג

פ. רוטנברג.

6. ארתור רופין:

מקורות:

ביין - ההתיישבות החקלאית של היהודים בארץ-ישראל. קו לקו חוברת א'.
א. רופין - פרקי חיי, הקדמה ב. כצנלסון. (נמצאת גם "בחבלי אדם").
א. רופין - שלשים שנות בניין.

ילדות, אוניברסיטה. הדרך לציונות. דרכו לארץ-ישראל. התענינות
בסוציולוגיה יהודית. העבודה בארץ-ישראל. התיישבות החקלאית, התיישבות
עירונית, עסקנות בימי המלחמה.

להקריא עמ' 200 פרקי חיי א': דרכי לציונות.

" " " 236 " : כיצד הגעתי לעליה לארץ.

לספר לחניכים: ימי ילדותו בראויטש ונעוריו.

בקשר עם חג התנועה ראוי לעורר בחניכים את הענין במלחמות החרות והשחרור של עמים אחרים באופן מקביל לבעיות מלחמת החשמונאים.

יש לציין כי התנועה הלאומית שלנו מיוחדת היא במינה בכל ההסטוריה האנושית. בעיקרה אין היא מתבטאת במלחמה ממש, אלא היא נבנית מעבודה עצומה, של העפלה והתישבות, של בנין מדינה ויצירת תרבות ושל חידוש ותחית שפה. אכן היא מלווה גם מאבק מדיני וצבאי וודאי מן הראוי להשוותה עם תנועות שחרור לאומיות אחרות על מנת להכיר את השונה ואת הדומה.

ארוכה היא שרשרת מלחמות השחרור הלאומיות והחברתיות והרי הן מהוות פרק מיוחד בהסטוריה האנושית ובעיקר במאת השנים האחרונות.

מטרתנו בפעולה זו היא לעמוד על טיבן של מלחמות השחרור והחרות ולקשרן עם בעיות אקטואליות של חיינו, עם הפוליטיקה הבינ-לאומית על מנת שנסיק מחוך כך את מסקנותינו שלנו. בהארת הדברים עלינו לשנות מדרך הלימוד בבית-הספר ולדאוג ליצירת יחס נפשי כלפי הדמויות של הבונים והלוחמים.

יש להעיר את תשומת לבם של החניכים על גורמים גיאוגרפיים, כלכליים, איתניים ותרבותיים שקבעו הבדלים מהותיים באופי תנועות השחרור השונות ובדרכי מלחמתן על מנת שלא יתפסו לאנולוגיות אקטואליות שטחיות. ראוי לשים

לב למאבק המדיני היום-יומי והבלתי פוסק, אף על פי שאינו בחינת "מלחמה",
ובשימוש מדעת בכוחות כלכליים ומוסריים ובשילוב תכסיסי כוח ועזרת נשק -
כשהגיעה השעה לכך.

יש להעמיד בפני החניכים את האידאל שלאורו מתלכדים הלוחמים ולהס-
 בירו על צורותיו השונות וכן לבסס את יסודות האחדות הלאומית שהופיעו
 תמיד במלחמתם על החרות. ולצד שני יש לציין שבין עמים שהגיעו לעצמאותם
 בלא מלחמה כגון: הנורבגים, הקנדים, האוסטרלים, הפיליפינים ואף... תוסבי
 עבר הירדן.

נושא זה בעיבודו הנכון יש בו כדי להרגיל את החניך לראיה יותר
 מעמיקה, לחתירה לקראת גלוי הסבות שאינן נתפסות עם ראיה ראטונה וטטחית
 ולא הסתפקות בגלויים החצוניים והמתבלטים לעין במאבק לשחרור.

הערות לביצוע:

נושא זה מכסיר במידת מה את החניך ללמוד את הסאלות הלאומיות
 והחברתיות בשנים הבאות. כדי להבטיח פעילות רבה מצד החניך, ימנע המדריך
 מהרצאות וסקירות. הוא יסתפק בתיאור הרקע והעמדת הבעיה, יבליט בקדים
 מעטים דמויותיהם של אישים פעילים ובדרך זאת יעורר התענינות ויחס נפסי
 לנושא. לאחר זה יוכל לכוון את החניכים למקורות, כדי שיעמדו הם עצמם על
 פתרון הבעיות ודרכי ביצוען. על המדריך לארגן את העבודה, לחלקה בין
 החניכים על מנת שכל אחד מהם או כל קבוצת-עבודה ימסרו לחבריהם את החמר
 שעבדו, בהרצאה תמציתית. בדרך זאת יקבל כל חניך תמונה מקיפה ויחד עם
 זה יעמיק לפחות בשטח מסוים. במסגרת הפעולות יש מקום לקריאת קטעים

נבחרים במסותף, לציר מפות, לביקור בחערות, ללימוד ולסמיעת סירים לאומיים, לביקור מסותף בסרט ולסיחה עליו (לדוגמה: צלילי שופן) ולאמצעים אחרים שיעזרו להמחיש ולקרב את הבעיות הנדונות. עיקרו תפקידו של המדריך יהיה תכנון וארגון העבודה, הבאת החברים לידי בטוי, בקרת ומחשבה עצמית בש תוח על החומר שנמסר וסכום העבודה.

בפעולה הראשונה שתוקדש לחסמונאים יש להציג לפני החניכים את התכנית כולה, וכן להכין את הקבוצה לפעולה הבאה ע"י חלוקת התפקידים. על המדריך לדאוג כי כל פעולה תהיה למה ומוקדשת לנושא אחד, אך עם זה אין לשכוח את המטרה הכללית ותמיד יש לקטור כל נושא במסכת כולה.

בסכבה הצעירה יועבר הנושא בצורה אחרת: הילד הצעיר מתקטר באהבה לדמויות יותר מאשר למאורעות כסהם לעצמם ועל כן יש להעביר את מלחמות הסחרור ורעיון החפש ע"י שורת פעולות על איסים לוחמים. לדוגמא, בנושא מלחמת החרות של אר"תב תוקדס פעולה לוסינגטון האיש. את הפעולה יש להתחיל בסאלות גרוע מעוררות סמתפקידן לעורר את ענין החניכים בנושא: מי שמע על וסינגטון? מי היה? היכן תי? מי שלט אז באמריקה? ומכאן לעבור לספור על ילדותו. זאת אוהבים החניכים לסמוע כי הדבר קרוב להם וע"י הספור סבמרכזו עומדת דמות הגבור קולטים הם פרטים על אר"תב ומלחמת שחרורה. יש להקדיא ספורים על ילדים במלחמות שחרור, למסל מ"הלב" ד'אמעים.

רשימת הנושאים לשכבה הבינונית:

חשמונאים

שתרור אר"ב

שתרור איטליה

מלחמת הבורים

תקומת צ'כסלובקיה

מרד האירלנדים

התעוררות סין

שתרור הודו

אימפריאליזם ושחרור עמים קולוניאליים.

נושאים לשכבה הצעירה:

יהודה המכבי - ספר החשמונאים, גרץ.

ושינגטון - אנציקלופדיה לנעורים א' עמ' 2-230, פרק ב'

גריבלדי - " " " " " 9-227, חוברת "אחדות" תר"עט,

מסריק - חוברת חזה שפירא, אנציקלופדיה נעורים.

דה ולרה - מלחמת האירים, שורצמן ואנציקלופדיה נעורים.

גנדי, נהרו - אנציקלופדיה נעורים ב' עמ' 24-218, ביבליוגרפיה.

1. מרד החשמונאים:

מקורות:

- ג. אלון - על מרד החשמונאים, ירחון סיני, חש"ב.
 ספרי החשמונאים.
 גרץ - חלק א'.
 דובנוב - חלק א'.
 שמחוני - חלק א' ספר ב'.
 שוחס - ימי בית שני.
 קלוזנר - הסטוריה ישראלית כרך ב'.
 כרכי מערכות.

מרד זה נחרת בלב האומה כסמל ומופת מחנך לשאיפת החרות הטבועה עמוק בלב בניה, לקוממיות ולמסירות נפש על אידיאלים ולנצחון האידאה על הכוח, הצדק על הרשע, המעטים המדוכאים על הרבים המשעבדים והחזקים. לאור מלחמת המכבים נתחנכו וחיו דורות של יהודים זקופי קומה, צמאי חופש וגאולה, אנשי אמונה עמוקה וכוח רצון כביר שהגשימו את תורתם בחייהם וידעו להלחם ולמות עליה בכבוד, כאשר לא ניתן להם לקיימה. מן הראוי שנעמיק בפרשת מרד זה, שממנו אנו שואבים כוח ועודד בכל דור ודור.

על מה ומתי פרץ המרד? לא שעבוד כלכלי או גופני הביאו להתקוממות - גדרות אנטיזכוס איימו בסכנת כליה רוחנית והתבוללות גמורה - הסכנה לחיסול קיומו הלאומי של עם ישראל בארצו.

הרקע והמסיבות: הישוב היהודי בארץ - חקלאי ברובו. תושבי הערים - כרוכים אחרי חיי התענוגות של התרבות ההלנית, מחבוללים ומאבדים את כושר התנגדותם הרוחני והג פני למשעבד. רקבון מוסרי ושחיתות בשכבה העשירה - האצילות והכהונה הגבוהה: הוללות, פריצות והשחתת מידות, רדיפת בצע וכבוד אישי. ההתלונות מתפשטת ומכה שרשים.

הגזרות: אסור המילה, הפרת השבת, אכילת טריפה, חלול המקדש והכנסת פסל לתוכו (י"ז בתמוז). הגזרות מבוצעות בכוח - עונש מות לממרים.

ההתנגדות בערים - יחידים: אלעזר הזקן באנטיוכיה, חנה ושבעת בניה.
ה"חסידים" מתלקטים ויוצאים למערות במדבר ובהרים וזארגנים התנגדות בערי
השדה ובכפרים. טבח פיליפוס בחסידים שאינם מתגוננים בשבת.

מתתיהו מרים את נס המרד במודיעין: "מי האיש החרד לתורת אלוהיו
ומחזיק בבריתו - ילך אחרי".

המרד בתחילתו - מלחמת גרילה של אנשי הרים, המנצלים את הלילה ואת
מקומות המחבוא הרבים להתנפלויות קצרות - טוחים. חלוקת חפקידים נבונה
בין בני מתתיהו, אחדותם ומסירותם מאפשרים הקמת צבא. התפתחות המרד: עצרת
העם במצפה. הנצחון ליד אמאוס ובית צור. טיהור המקדש וחנוכתו.

השוה למאורעות תרצ"ו: במרד המכבים - אנו בהרים, היונים בשפלה.
בתרצ"ו - אנחנו וכוחות הבטחון בשפלה ובערים והכנופיות בכפרי ההרים
(המשולש המסוכן!) - פועלות בנקל: מסתמכות על אהדת הכפריים והמיכתם במזון
והארוחה. פעולות עונשין נגד הכפריים אינן מפסיקות את פעולת הכנופיות.
היזמה בידי הכנופיות, הן קובעות את מקום ההתקפה, מכות ומסתלקות מן השטח
ו"נעלמות" בעורף האוהד. מצבנו - הפוך. כדי לפגוע התקפות אלו יש צורך
בשטח מיוחדות: פלוגות האש, הפ"ש פלוגות המחץ. בתנאים אלה התקוממות
מצדנו קשה לביצוע ומעטת סכויים. מכאן - שקולים דהיריס בבחירת דרכי
ההיאבקות.

לקח המרד: מול סכנת כליה רוחנית או נפישית יש להתקומם ולהלחם גם
אם אין סכוי לנצחון, כי קובעת עצם המלחמה לאידיאה, הנכונות להקרבה
עליה. רעיון שאדם מוסר נפשו עליו - יקום אחר ויעלה, כי כדאי לחיות
ולמות למענו. לכן לא היתה לשוא גבורת מגיני מצדה, המיתה על קדוש השם,
מרד גיטו ורשה וכל גלויי הגבורה היהודית בכל הדורות - ממנה שאבנו אמונה
ביכלתנו, היא נסכה בנו עוז ואומץ להעפיל ולבנות, בכוחה השגנו את מה
שנראה כבלתי ניתן לבצוע ולאזרה נחנך נוער להגנה על האידיאלים של מפעל
התקומה היהודי במולדת.

2. סחרור ארצות הברית:

מקורות:

ספרי הלמוד להסטוריה: ריגר, פישר, וכיו"ב.

ז. סורי - ימי הבינים והזמן החדש, במהדורה שניה, עמ' 101-107.

אלן נוונס והנרי סטיל קומרג'ר - תולדות ארצות הברית.

ועכשיו גם: ג.ט. אדמס - האפוס של אמריקה (הוצאת מוסד ביאליק)
עמ' 101-141 ובמבואו של בורשטין לאותו ספר

עמ' 11-18.

במה דומות אר"הב לאירופה ובמה הן נבדלות מהן? פחות מסורת
ותרבות, יותר תניקה ותעשייה. מדוע נפרדו אר"הב מאנגליה אם השפה אחת
ומוצא רוב התושבים אחד? אמריקה לפני קולומבוס. התרבות והישוב בה.
אמריקה הדרומית ואמריקה הצפונית במאה הי"ח. במה הן נבדלות זו מזו?
הישוב במאריקה הצפונית במאה הי"ח והרכבו, אנגלי, צרפתי, הולנדי.
מקורן של 13 המושבות (הסתכלות במפה), סבות לכודן. היחסים בין אנגליה
וצרפת באירופה והשפעתן על היחסים באמריקה.

במה נבדלו המתישבים האנגלים משאר המתישבים ומדוע נתאחדו הם
בארץ החדשה יותר מן האחרים.

הגורמים להתקוממות, השאיפה לחופש. השאיפה להשתחרר מהעול הכבד
של מסים. המרד ותולדותיו. הקונגרס והכרזת העצמאות ב-1776. האישים:
ושינגטון ובנימין פרנקלין ואפיים. העזרה שהגישו למורדים מדינות אירופה
ואישים דגולים. מה הניעם להגיש עזרה זו? (צרפת וספרד, לפיט קושציושקו).
שלום ורסיל 1783. אנגליה מכירה באר"הב. חבלי הלידה של המשטר החדש.
התפשטותן והתרחבותן של אר"הב שלא בדרך של מלחמות.

מסימאות ההתקוממות: "העם אל רק רשאי, אלא אף מחויב לנער מעליו
ממשלה שאינה לרצונו". "אנו מאמינים כי כל האנשים נבראו שוים".

הוראות:

לברור הענין פתח במצבן של אר"הב בימינו. ברר חשיבותן בעולם, חשיבותן לציונות ולהתגבשותה.

עליך להצטייד במפת שמי האמריקות ובמפת אר"הב. זה ממחיש את השיחה והחניכים יזכרוה. רצוי אף לארגן תערוכה קטנה של בולים ושל תמונות: נשיאי אר"הב, תמונות ערים, חעשיה, בתי מלאכה. מוצרים שהם פרי תחרניקה החדשה ועוד. כל זה יקרב את הקבוצה לבעיות העולם החדש.

בסכום יש להדגיש שוב את מטרת הפעולה

3. שחרור איטליה:

מקורות:

במערכות - מ' מא', מלחמות שחרור.

בילינסון - בימי תחית איטליה.

בילינסון - משבר העולם.

י. טורי - ימי הבינים והזמן החדש. מהדורה שניה עמ' 169-171.

מצבה הגיאוגרפיה של איטליה. אימפריה גדולה בימי קדם. מושב האפיפיור בימי הבינים. התפשטות הלטינית. מצבה בעת החדשה, פרוד ופסל, רוח החמש והמרד הנושבת במאה הי"ט עוברת באיטליה המסועבת. מציני - ויסוד "איטליה החדשה" בגולה. נסיונות מרד טדוכאו בשנות ה-30. היסוד של מלחמת השחרור האיטלקית: פיאמונט. לולא נתקימה מדינה עצמאית בחלק זעיר מאיטליה מי יודע עד מתי היה שחרור נדחה.

מי היו האיטלקים שפעלו למען השחרור? - רפובליקנים ומלוכנים, כלום יתכן שחרור עם בכחות מפוצלים? דמויות של לוחמים ומסחרים - מציני, קבור המדינאי וגריבלדי הלוחם. כבוש רומא ב-1848 וההגנה עליה בפני צבאות צרפת. מלך סרדיניה נוצח ע"י אוסטריה. כל ההנחות שנעשו בעקבות מרד 1848 בוטלו מלבד במלכות סרדיניה. כלום נפלו האיטלקים ברוחם? מדיניותו הנבונה של קבור והתלהבותו הלוחמת של גריבלדי מסלימות זו את זו. אמנה בן קבור ונפוליאן ה-3. מלחמה בין סרדיניה ואוסטריה ב-1851. נצחק

סרדיניה. מרד בנסיכויות מרכז אירופה. אחד תחת כתר ויקטור עמנואל.
גריבלדי ומסע "החולצות האדומות". כבוש סיציליה ודרום איטליה. 1861
אספה בטורינו. איטליה מאוחדת כממלכה, ונציה ורומא מצטרפות. 1871 שחרור
משלם. נכונות לקרב ולסבל, עקשנות ואי-אוש, מדיניות זהירה וגלוי כח
בעת הצורך, רוח החופש והשאיפה לחרות הם המניעים העקריים במרד ובשחרור.
(ספורי "הלב").

4. מלחמת הבורים:

מקורות:

"האימפריה" - בהוצאת ספרית פועלים.
צ'רצ'יל - שחרית חיי. דברי ימי אנגליה.

התישבות המהגרים ההולנדים באפריקה הדרומית, דתיותם, אופי התישבותם-
חקלאי פטריאכלי. התנ"ך כספר חיותם. יחסם הרע לכושים המתבטא בדכוי אכזרי.
מה פתח את שאיפות החפש של הבורים? תנאי החיים בערבה ובציד, מתי ואין
חלה ההתנגשות הראשונה עם האנגלים. כבוש הכף כתחנה מסחרית. נדידת הבורים
מעבר לנהר ואל התישבותם בטונס ואל. המשך ההתנגשויות, ססיל רוהוד'ס,
מלחמת הבורים 1899-1902, שיטת הבורים. התקפות בזק בעקר של פרשים. בחירת
מקום הקרב, נצול גורם הניידות, ואי קביעת קו חזית. כשלון האנגלים. תגבורת
צבאית. הצבא הבריטי פי 8 במספרו. שיטת הבריטים ארגון יחידות עזר מבין
הכושים הנדכאים. מחנות רכוז המוניים. כליאת הגברים. הסגר ימי ויבשתי.
מדוע נוצחו הבורים? הפלא: המנוצחים היחידים בהסטוריה שקבלו פצויים מיד
לאחר המפלה, אוטונומיה ודומיניון. האנגלים נוכחו שכדי לשלוט בהם יאלצו
להחזיק צבא עצום, דבר שאינו כדאי. מבעיות הדומיניון: דכוי הילידים והפליית
ההודים. באחרונה התערבות האו"ם לטובת ההודים לאחר שממשלת הודו דרשה זאת
בתוקף. מדיניות ילידים עצמאיות על גבולות הדומיניון שמצבן טוב. מכרות
הזהב והיהלומים.

העובדים הכושים:

בעיות. שלילת כל זכויות פוליטיות מאת הכושים, מניעת התארגנותם באגודות מקצועיות וכתוצאה מכך תסיסה רבה ושבייתות.

להדגיש: התנועה ששחררה את הבורים לא שמה לבה לסבלם של הכושים, אלא להיפך היא עצמה מצטיינת בדכויים.

5. תקומת צ'כסלובקיה:

מקורות:

"במערכות" - מלחמת השחרור הצ'כית.

בילינסון - "במשבר העולם", עמ' 55, 103.

ש. לביא - (כתבים) "תנחומים לצ'כסלובקיה", עמ' 173.

אבנס - הדמוקרטיה היום ומחר.

י. קלינוב - ממלחמה עד מלחמה.

מי הם הצ'כים? המדינה הצ'כסלובקית? כלום הצליח בצ'כסלובקיה אחד העמים? גבולותיה הארוכים של צ'כיה. מה היתה מדינת בוקמיה? י'ן הוס ומלחמתו לתקונים בדת. מה החזיק את הצ'כים בשנות הרדיפות הקשות, כלום הספיקה השפה, הדת והארץ לסמור על הצ'כים מהתבוללות? 300 שנות סעבוד והשפעתן, הצורך להקיף תרבות עצמית ולהשתחרר מהשפעה גרמנית-אוסטרית. תנועת החירות הצ'כית, מעשיותה, שקול המצב היטב ובחינת האפשרויות, המנעות מסכון מיותר וצעדים בלתי אחראים. השמוש המחוכם באמצעים מכל המינים תוך הפוגות בכל סוג בהתאם לתנאים. "סוקול" והחנוך הספורטיבי. חסול הנוער. מדוע נכשל מרד 1848? האמרה התנועה נואס? מה היתה מסקנתה? מאסריק - ואחד העם. יסוד מוסדות שהיו "מסד למדינה". הצ'כים במלחמת 18-1914. מה היתה הפוליטיקה של תנועת השחרור? (הצדק מסריק בדחיתו את הרוסופילים). הפעל מסריק נכונה בהחלו בתעמולה בין מדינאי מעצמות ההסכמה, ובאוריינטציה על מעצמות המערב? ארגון "הגדודים" הצ'כים, ועידת הסלום, מסריק בין היועצים של וילסון. מה היה הנגוד בין תורת מסריק ופעולתו מבחינת אופיה ומהותה, ההתאימה תורתו בחו"ל לפעולתו בארצו. הטעה מסריק בספחו בלי משאל את הסודיטים לצ'כסלובקיה, ההצליח לאזן את הכלמה הצ'כסלובקית. בעית הסודיטים וספוח צ'כיה. תנועת ההתנגדות של הצ'כים,

בנש. והממשלה הצ'כית בגולה, ההצליח בנש להקים ולקומם מדינה צ'כית עצמאית וכלום למד מסגירות העבר. החלפת אוכלוסייה והחרמת ההון הגדול שבעליו בגדו.

6. מרד האירים:

מקורות:

אפרים סורצמן - מלחמת האירים לעצמאותם, הוצ' מס.

"מערכות" - מלחמת האירים.

י. קלינוב - ממלחמה עד מלחמה.

אירלנד, מה היא? כלום האי האירלנדי הוא חטיבה פוליטית אחת? תולדות האי? הפליטות לאירלנד, זכרון הטבח סערך הנרי הסמיני ובעיקר קרומבל (על רקע דתי). מה היה מצב המוני האירים? אדמות מרוכזות בידי האצילים האנגלים והאירים אינם אלא חוכרים. תפוח האדמה כבסים כלכלי, מחלות תפ"א ויבולים רעים גרמו לרעב כבד ולמגפות, נדידת האירים (יותר אירים באמריקה מאשר במולדת) נסיונות אירים למלחמת שחרור פרלמנטרית או פרנל, מדוע לא הצליחו, היכלו האירים במקום של נגודי אינטרסים להצליח רק בחביעתם הצודקת? נסיונות למרידה במאה ה-19 וכסלונס. נצול שעת הכושר ב-1916. הטרור והדכוי, סטות האירים, רצח, פצוצים, "פגע וברח", המנעות מהכרעה. האנגלים נדחקים לחוף, סטות האנגלים: מחנות רכוז, עבודת כפייה, בני תערובות, התעללות ומעשי זועה (בלק אנד טן). האירים עמדו בפני תעמולת הזועה וההשמצה. העזרה שנתנה לאירים על ידי אחיהם באמריקה. מפלגת סיין פיין. רדמונד ודה ולירה. קולינס והמ"ומ, מה היתה הברירה שעמדה בפני קולינס וכלפי מה הכריע? מדוע רצחו חיליו הקנאים את קולינס. מלחמת אחים. הנשק של הטרור מופנה כלפי פנים. דחית שחרור אירלנד לסנים בגלל אגות הטרוריסטים הקיצוניות. ההצליח דה ולירה להסתלט על הטרוריסטים הקיצוניים? מדוע אין אנו יכולים לנקוט בשטות שנקטו בהם האירלנדים? א. גם האירלנדים לא הצליחו בסטותיהם אלה. ב. כאן הבעיה קשה ומסובכת יותר - הערבים. הצורך להביא עולים.

שם עם יושב על אדמתו, כאן הצורך לישב עם, להקים משק לאומי ולבצרו. הצורך למנוע את ההרס של משק זה ככל האפשר. ג. בים שולטים האנגלים. ד. שאלת יחסי הכוחות מבחינת המסחר ומבחינת הציווד.

5. התעוררות סין:

מקורות:

- זין ג'נטר - בתוככי אסיה.
"על סף המחר" - הוצאת עם עובד, עמ' 244.
אנדרה מלר - חיי אנוש.
לין יו טאנג - רגע בפקין.
פרל בוק - נערה שינית, וספריה האחרים.

סין ומצבה כיום. הסכסוך הפנימי: צ'אנג קאי שק והקומוניסטים. מי תמך בשלטונו של צ'אנג קאי שק? מדוע המצב הכלכלי בסין ירוד כל כך? מדוע מאמיר יוקר התיים? מדוע מעונינות אר"הב שסין לא תזכה לתקומה?

מצבה הגיאוגרפי של סין. בקעת הנהרות כמרכז לחקלאות ולפתוח התרבות. מסורת סין כמסורת משפחה. השמרנות והבערות של ההמונים. הדת בסין. קונפוציוס בנדה. כאן אפשר לשוחח על ספריה של פירל בוק. מה מדת ההתנערות וההתעוררות של הסינים. עיקר אסונה של סין ההתערבות הזרה. איך פלש המסחר הזר לסין? הנהלו האירופאים פוליטיקה הוגנת? הפוליטיקה של התחרות חפשית לתוצרת חוץ ונצול פרוע של אוצרות הארץ. מלחמת האופיום ותוצאותיה. מצב ההמונים. היש אפשרות למנוע שטפונות, בצורת, רעב ומגפות? מרד הבוכרים וחדירת האירופים. התארגנות "שוחרי החופש". סין יט סן ויסוד הריפובליקה. מדוע לא החזיקה ממסלתו של סון יט סן מעמד בפני הפלישות היפניות? צ'אנג קאי שק בראש גל מהפכני. מעצמות חוץ חוששות להפסד זכויות העדיפות שלהן בסין. הברית עם צ'אנג קאי שק וטבח הקומוניסטים. הטענה כלפי רוסיה כי היא מזניחה את סין הקומוניסטית. תנאים של הקומוניסטים היא רפורמה אגררית - לאמר החרמת קרקעות וחלוקתן וכן בטול טעבודו של האכר. איך נצלו היפנים את הפירוד בין הסינים? ההסכמים בין צ'אנג קאי שק והקומוניסטים והפרתן. כלום פתרה כניעת יפן את בעית סין? ההשתלטות הכלכלית הזרה אוכלת בסינים בכל פה. הנסיונות להעלאת מצבה של סין בעזרת

פעולת חנוך - הקמתם של בתי ספר ובתי ספר מקצועיים, הגשת עזרה רפואית לנצרכים ועוד.

פעולתן המבורכת של האחיות סונג (אחת מהן אסתר של צ'אנק קאי שק). נציגים של תנועות סוציאליסטיות. ראשית התארגנותה של קואופרציה יצרנית וצרכנית.

8. שחרור הודו:

מקורות:

גנדי - נפתולי עם האמת.

נהר - מכתבים מבית הכלא.

אמא הודו.

כרילספורד - הודו המורדת.

קריפס - שליחות להודו (באנגלית).

מאמרים בעתונות היומית והפריודית.

מקוללי - מסות הסטוריות על חלוצי בריטניה, בהודו.

פורסטר - מסע להודו (ספרית הפועלים).

מה מצבה של הודו כיום? מדוע נאלצו ההודים להסכים לחלוקה? העבדה, שלא רק בני עמים שונים, אלא גם בני דתות שונות באותו עם אינם יכולים להסלים, למרות היותם המעמדית המשווהפת, למרות הניצול הכפול של "דמינדרים" ושל אימפריאליסטים. איך עזבו האנגלים את הודו? איך קרה הדבר שחיל כבוש של כמה מאות אלפים שלט בעם בן מאות מיליונים?

המצב האיחני בהודו, החלוקה הכתחית, ולעממים. איך חדרו האנגלים להודו? הודו בימי המוגולים הגדולים, מצב המוני העם. שטפונות, בצורות, ועב. העשו האנגלים לתקונים סוציאליים? מה היתה טטת הממשל של האנגלים? (הפרד ומשול) מרד הסיפאהים 1857, מה היו תוצאות המרד? האם חסלו האנגלים את תנועת השחרור? התעוררות המעמד הבינוני בהודו. פתוח התעסיה ושאיפת

האכרים והפועלים לסחרור. הרג'ות בני ברית טבעיים של האנגלים בדכוי ההמונים. גנדי וחורת אי האלמות. תוצרת בית עצמית והחרמת התעשיה הבריטית (נהרו ותפיסתו את הסחרור). כסחרור לאומי וחברתי). הצורך בפתרון בעית האריסים. המלחמה במסחפי הפעולה.

בעית הטמאים. המאבק ההודי-מרי אזרחי ללא מלחמה בנסק. האנגלים מחרחרים ריבות ומבטיחים לצאת. מלחמת העולם השניה, הנסיכים והמוסלמים כצד חומך באנגלים ונתמך על ידיהם. הם המיעוט חוששים לגורלם דורשים עצמאות וחלוקה. נצחון המאבק ההודי. הסכמתם לחלוקה לשם הטגת עצמאות מדינית כבסיס להתקדמות נוספת. חוסר הברירה: מלחמות האחים שלפני הטגת העצמאות ולאחריה. מהי סכנת הפירוד המדיני לעצמאות הודו? מה עמדת הבריטים בהודו כעת. הבעיות שעל הודו לפתור, היחסים בין המדינות ההודיות. מלחמת האחים בהודו כתוצאה מקיום ארגונים צבאים פורשים טאינם נכנעים למרות הממשלה. הפתרון של טאלות חברתיות, שחרור הצמיחים, חלוקת הקרקע.

9. האימפריאליזם ושחרור עמים קולוניאליים: - (לשכבה הבוגרת)

מקורות:

מ. בילינסון - "במטבר העולם".

המוטג - התפשטות שלטונה של מדינה מעבר לגבולותיה הלאומיים. האימפריות הקולוניאליות בעבר: פרס, יוון, יומאן, ספרד ופורטוגל. בדרך כלל היו עולות על מושבותיהן ועל העמים הנכבשים על ידיהן מבחינת הארגון והנשק. מחמוסבות היו המדינות הכובשות מקבלות מסים, חבואות, אוצרות טבעיים, חמרי גלם ועוד. חמורת זאת נתנו במקרים מסוימים הגנה.

האימפריות הקולוניאליות היום: אנגליה, צרפת, חולנד, בלגיה ובמדה מסוימת אף אמריקה. איך נרכשו המושבות? לשם מה נרכשו? וכלום חטובות הן כסטחי מהיה? במה נבדל אימפריאליזם כלכלי מוסיה דוגמת האימפריאליזם של אמריקה ורוסיה מאימפריאליזם צבאי גלוי? במקרה של כבוש צבאי-תלותן הגמורה של המושבות בכובס. בעוד שהשפעה ואף כבוש כלכלי בלבד מאפשרים גם חופס מדומה.

מדוע ששה יפן לכבושים? מציצת לשד המדינות הנכבשות, נצול האוכלוסיה, משרות לבני העם הכובט. מקום להסקעת הון ושוקים לקניית תוצרת.

ערך המוטבות מבחינה צבאית? בסיסים להגנה, התקפה ופקוח, סמירת דרכי תחבורה.

דכוי שאיפות החרות, "הפרד ומסול" התנגדות לקדמה. מדוע בוחר לו השלטון הקולוניאלי כבן ברית את הסכבות המנצלות בעם הנכבט? הוא משתף אותן בנצול ההמונים. הנותן השלטון הקולוניאלי סרותים של בריאות וחנוך כפי שהוא טוען? דוגמאות של סיאם וחבט העצמאיות. כיצד פתרה רוסיה בעיות אלו במזרח הרחוק? פתוח כלכלי תרבותי. שחרור וקדמה חברתית. אוטונומיה ב"פקוח". האם פתרו הרוסים בעיות אלה? אין לנו ידיעות על מדת חופט הפרט חופט הצבור והמחשבה של העממים הנשלטים. דוגמאות מארץ-ישראל: שאלת רכי ונות היבוא והיצוא, הספקת חמרי הגלם לתעסיה, חק המים, חק הקרקעות, המכסים, מניעת פתוח כלכלי (תעסיה כבדה וכיו"ב).

ערכן של המוטבות לכובש כיום - בסיסים אסטרטגיים להגנה או להתקפה ולסמירת עורקי התחבורה החיוניים (באוויר, במים וביבטה), מקור לחמרי גלם זולים (עקב ניצול עבודת הילדים) ומצד שני - שוקים לקליטת סחורות שמחירן גבוה וסאינן נתנו למכירה בדרך של התחרות חפשיית (גוט הסטרלינג). מכאן - כל התפתחות תרבותית וכלכלית מנתקת את המוטבה מהאימפריה ומקרבת אותה לעצמאות.

חלק זה מכוון בעיקר לעדות תרבות ולמדריכים המטפלים בהכנת מסכות, מסכות וכיו"ב. מוגש בזה חמר שנלקט ממקורות סונים לעריכת מסכת למפקד או למסבה בחנוכה. סירים לא הוכנסו בהצעה והמדריכים יבחרו את הסירים שסבבותיהם יודעות, כן מוגשת הצעת מקורות למסכת חנוכה סניה. המדריכים חפצים לבחור ולהרכיב מסכת כרצונם. בקשתנו היא שהמדריכים שיבצעו את המסכת יתארו את בצועה במכתב.

1. בימים ההם ובזמן הזה (מסכת).

מאז הרימו המכבים את חרב ההגנה הישראלית להגן על מולדת, חרות ודרך חיים של ישראל לא פסקה ההתגוננות הנאדרת בגבורה של עם ישראל.

בפנים סונים נגלתה הגבורה הישראלית.

בסבת העם על אדמתו והאויב בא לביתו בארבו וחנית ידענו חרב מול חרב וחנית מול חנית ומאות רבות בסנים נטברו חניות האויב בחניותינו. וכשנאלץ העם לעזוב את אדמתו ידע לשאת את המולדת עמו בלב כל אחד מישראל וכל יחיד היה מגן לה בגופו ובנפשו עד טובנו אליה כיום הזה.

באותה גבורה שידענו לשאת חרב וחנית, באותה גבורה שידענו לעבור מדורות של אס למען הצל את רוח ישראל - מולדתנו הרוחנית. באותה גבורה ידענו גם לאחוז מחדש באת ובמחרסה ולהשיב חיים למולדת חרבה, ואנו דור ראסון לגאולה נדע ויודעים לאחוז אף בחרב אסר חרב אויב תנופץ אליה. מעטים נגד רבים היו הם, המכבים. מעטים נגד רבים עמדו אבותינו בכל הדורות בהגנת ישראל, ונאחזים בגבורה נצחית זו של עם סואף חירות קשה-עורף ובלחי נכנע נדע לעמוד גם עתה מעטים נגד רבים ועלה נעלה ויכול נוכל. גבורה אחת היא בכל הדורות לא פסקה ולא תפסק, היא הפועמת בקרבנו מן המכבים עד היום.

דור דור וגבוריו, דור דור ומכביו. בדורנו - אנו המכבים!

ויהי כשבת אנטיוכוס בטח על כסא אבותיו ויטאהו לכו לכבוס את ארץ מצרים ולהסתתר על סתי הממלכות וילחם את תלמי מלך מצרים וינוס תלמי מפניו. והעם נפלו חללים, וילכוד כל עיר מבצר במצרים ויבז סלל רב מאד... ויסע ממצרים וילכד את ירוסלים ביד חזקה ויצו על אנסיו לאמר: הכה תכו כל אשר יפול בידיכם. ויהרגו בלי רחמים נער וזקן, איש ואשה, גם בחור עם בתולה, ועל עוללים ויונקים לא חמלו, ויחמוס אנטיוכוס בכף רסע את כל כלי הקודש וכל אשר התנדבו המלכים לפאר את המקדש וליפותו, את הכל גזל בידי חמס.

וכתוב המלך אנטיוכוס אל כל מדינות מלכותו לאמר: אך תורה אחת וחוקה אחת לכל יושבי ארצנו. ויעזבו כל עמי הארץ את חקותיהם ויעשו כאשר צוה אותם המלך ויאותרו גם רבים מבני ישראל ויזבחו לאלילים ויחללו את השבת.

בימים ההם היה כהן בשואל ושמו מתתיהו בן יוחנן מבני יהויכים בירושלים והוא יוסב בהר מודיעין ויהיו לו חמשה בנים.

ויהי כאשר באו פקידי המלך עיר מודיעין להעביר את העם מתורת ד' לעבודת האלילים ויאמרו שרי המלך אל מתתיהו לאמור: הן איש נגיד ונכבד אתה בקרב עמך לכן קרב נא אתה ראשונה לעשות את מצות המלך ואתה ובניך תמצאו חן בעיני המלך, ולא אבה מתתיהו.

ויגש איש מבני ישראל לזבוח זבח וירא מתתיהו ותבער חמתו וירץ אל האיש וימיתו אצל הבמה וגם את הפקיד המית ויתוץ את הבמה ויקרא בקול גדול ויאמר מי האיש החרד לתורת אלוהיו ומחזיק בבריתו יבוא אחרי ויברח הוא ובניו אל הרי המדבר. וכל האנשים אשר נגעה תורת ד' בלבבם הלכו אחריהם. וימת מתתיהו ויהי יהודה להט לראש וילחם מלחמות רבות ויך את אוביו. וישלח המלך את ראש כל סריו את ניקנור והוא סונא את ישראל מאוד ויצוהו להסמיד ולאבד את כל העם, ויחן על בית חירון. וחיל ארם בא לעזרתו ויסע יהודה את מחנהו על יד חסה ויתפלל לאמור: ד' אלהים עת חרפון שליחי סנחריב שלח את מלאכך ויך בחילו, שלח נא גם היום הזה את מגפתך על החיל הזה

לעינינו למען ידעו כל הגויים כי אנפת במ עקב אשר חרפו את מסכן כבודך וכי טפסת אותם כפי רסעתם, ויערכו מלחמה וינגף חיל ניקנור והוא נפל ראסון במערכה.

וידבר יהודה אל העם. לאמור: הן האויב נגף לפנינו ועתה עליה נעלה וטהרנו את מקדש ד', ויעלו יחדיו על הר ציון, ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים ויחוגו את חנכת המזבח שמונת ימים. ויצו יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנכת המזבח ביום חמשה ועשרים בחדש כסלו שמונת ימים מדי שנה בשנה.

ויבנו בעת ההיא חומות בצורות ומגדלים גבוהים מסביב למקדש על הר ציון למען לא יוסיפו הגויים עוד לשחתו כבראשונה.

מי שכורע תחת המכות הראשונות אין לו תקנה, אך מי שיודע לעמוד על נפשו ולגייס את כל כוחותיו ואת כל קטיות עורפו ואת אמונתו בעצמו ובצקו ובעתידו, תקוה לו לעמוד במערכה וגם לנצח.

בחולדות מלחמות היהודים חוזר מפעם לפעם, מימי גדעון ויהודה המכבי החזיון, מעטים כנגד רבים. אפשר זהו מה שמחכה לנו בימים הקרובים, אל נא נבייט את עברנו.

אם פל כמה חמסן המערכה, אם בקרבנות נוספים, אם בחלק גדול יותר של יצירתנו תעלה לנו, כלום לא נעמוד בה.

אחרינו עבדות ונוון - לפנינו קוממיות ועצמאות.
עד מתי? כך שואלים. עד מתי, עד שיסבר כח האויב.
ועד מתי נחיה בסכנת התקפות חדשות? כך שואלים.
עד מתי? עד שכוחו של ישראל בארצו ידון למפוע ויכריע לתבוסה כל התקפת אויב באשר הוא סם. עד שהנלהב ביותר והנועז ביותר במחנה האויב בכל מחנות האויבים באשר הם סם, ידע.

אין אמצעי לבור את כח ישראל בארצו, כי הכוח החיים אתו ואמת החיים אתו ואין דרך בלתי אם להסלים אתו. זהו טעם המערכה.

עינינו נסואות יום אל הספינות הבאות. האין המית נפטנו נתונה לעולה הבלתי חוקי הנאבק בגלי הים ובחגורת המצור של הצי הבריטי.

אוניות הגולים אוניות הרעב
אניות החלי והצלמות
כאלו הנן אניות הקרב
של ציינו בן האלמות.

לא נפלו ספינותיו בברק וסופות
עת הים ימוגר ויעל
אך נפלו ספינותיו כחיות ודופות
מצביעות
ומרמה
ומעל.

עליית המעפילים הוכיחה יותר מכל דבר אחר את כח החיות הנפלא של עמנו, את רצונו העז והעסוי לבלי חת, את הקטר הנצחי, קטר בל ינתק, בין עם ישראל וארץ-ישראל, את קטיות העורף ללא רתיעה, את הרצון האדיר לגאולה ולהצלה, זאת הגבורה היהודית, העולה נוכח כל הכנה וכל מכסול. הסירוב היהודי ללא חת להכנע לכוח פיזי בקיצור הנכוונות להקריב הכל ולסבול הכל למען טיבת ציון.

אין זו המערכה היחידה. עבודתם המתמדת ללא ליאות של יוצרי מפעלנו בארץ, בכפר, בעיר, בסדה ובסדנה ומעל לכל פרטת החלוציות של הנוער שלנו בכבוט סממות הנגב, הרי ירוסלים ועמק הירדן, וחלקי הארץ האחרים, מאמצי אחינו באנגליה ואמריקה ובארצות אחרות - זאת מערכת העם היהודי מערכה מיוחדת במינה של עם מיוחד במינו לגאולה.

אולם טום מאמץ לא יסוה בתקופה זו למערכה של העליה שהיא המכרעת וטום כח חיצוני לא יוכל לעמוד בה לנו למכסול, פליטי ישראל יוסיפו לצעוד

קדימה. לקפוץ הימה, ולסחות בכוחות יאוש אל חופי המולדת. בדאגה, באהבה, בגאווה, בעזרה ובסולידאריות, יראה אותם כחיל החלוץ, הנאמן ואמיץ הלב ביותר, עד סיקום בארץ-ישראל מִשְׁטֵר שיפתח לרווחה את סערי המולדת לכל יהודי. (בן-גוריון).

אל ספור, אל בכוח, בעת כזאת,
אל הורד הראש, עבוד, עבוד.
החורס חרוס הזורע זרע. ברגע זע,
כפלים עמול, כפלים יצור.
ונטע ועדור וסקל וגדור, ופֹלס
וסלול, מסילת דרור ליום האור.

בנתיב הענות הולכה הפדות.
וצועק הדם לנשמת העם.
התנער ופעל הגאל וגאל.

דמנו כמים על כל אדמות תבל
אך פה לא נהיה כעלה נובל
כעלה נדף מכל רוח נוסבת
פה לא כצאן נפגס את המוח
פה לא יכונו בסבט על לחי
נסזר אל המות ונחי
ולא תפחידונו: מה סכינים וחצי
לעם אשר כלו לו כל הקצים.
משואת רסעים לא יערוץ ולא יחת
עד אשר נותרה לו רק דרך אחת
רק דרך אחת בארצו להגאל
בארצו האחת ארץ-ישראל.

— — —

בעצם ימי הכאב אנו קוראים:
האויב לא יוכל לנו. לא יוכל להפיל את הבנין אשר הקים עם ישראל
בארצו. עברו עלינו שנות אימים, שנות מאמצים גדולים ונמטיך בעבודת
הבנין יום-יום, בלי הפסק.

החורס יחרוש, הנוטע יטע, הבוצר יבצור, הנהג עושה דרכו, איש-איש
לעבודת יומו. אחת ידם עושה במלאכה ובסניית מחזקת בסלח. נחגייס להגנת
יטובינו ולקוממיות ממלכתנו, וספינות עולים נביאה מכל ארצות פזורים
וסבלותם.

זו דרכנו ובה הנצחון. למרות המחבלים מבית ומחוץ. הם יציתו
ואנחנו נזרע, הם יעקרו ואנחנו נטע. אנו נסמור את ארצנו, אנו נבנה את
ארצנו.

קיץ וחרף, אביב וסתו, גסם וטמס, קר וטרב.
כלם: אנחנו בונים. וכי יתחולל הסער מעל לראסינו מאמת הבנין לא תרף ידינו.

אל תוך הסער אנו קוראים ועונים.

כלם: אנחנו בונים. הפקר בידינו גורלו של עם, וסבלו כי רב עלינו יצו, בנו ואלו קוראים למרחק ועונים.

כלם: חזקו אנחנו בונים.

2. הצעה למסיבת חנוכה:

למסיבת חנוכה במסגרת הגדוד מציע אני מסכת כפולה למסתתפיה יהיו מסודרים כסתי חנוכיות. ה"חנוכיה" הראשונה תקדיש את הקראותיה לסמונה קטעים נבחרים שתדגמנה את הגבורה בישראל. ואילו החנוכיה השנייה תלוה את שורת הבטויים הספרותיים בשירים, דקלומים ונגינה. בצורה זו תהיה במסכת גם רציפות וקשר בתוכן וענין אבל גם גוון רב. התכנית המפרטת להלן תקרא ה"חנוכיה" הראשונה א' והשנייה ב'. שמונת הילדים המשתתפים בכל מסכת יסומנו בספרות 1-8.

א, 1: גבורה בתורה: עקדת יצחק (ספר בראשית).

ב, 1: למתנדבים בעם (קטע) (באליק).

א, 2: גבורה בחק ופת השופטים: נקמת שמשון (לבנשון).

ב, 2: שאו נס ציונה (טשרניחובסקי).

א, 3: גבורה בחק ופת הבית השני, מתוך ספר החסמונאים.

ב, 3: נגינה: מעוז צור לשלמה די רוס.

א, 4: גבורה בחק ופת חורבן הבית השני: קטע מתוך "בין שיני אריות" לגורדון.

ב, 4: דקלום: אנו נושאים לפידים (דאב זעירא).

- א, 5: גבורה בת קופת מסעי הצלב: אלף עקדות ביום אחד (ברדיטשבסקי).
 ב, 5: הנה הוא בא ("יהודה המכבי" להנדל).
 א, 6: גבורת "החטופים" ברוסיה: "דורון" לשמעונוביץ.
 ב, 6: דקלום השמש (מלצר).
 א, 7: גבורה במפעל הלאומי החדש: קטע מתוך "חביבה" לשמאלי.
 ב, 7: נגינה ושירה: מי ימלל גבורות ישראל (מנגינה עממית).
 א, 8: גבורה יהודית בדור האחרון: קטע מתאר "הקרוב האחרון של לוחמי גיטו ורשה".
 ב, 8: מעוז צור (נגינה) (מנגינה עממית).

לסיום מצטרפים כל המשתתפים ומקשיבים לנגינה בשירה בצבור.

רשימה מבליוגרפית:

- 1) ש. צ'נסטוחובקה: מסיבות. הוצאת הקבוץ המאוחד, תש"ו.
- 2) אדם בכפר - פרקי ספרות, המחלקה לענייני נוער. הוצ' "גזית", ת"א, תש"ו.
- 3) "מועדים" סדר ספרים לחגי העם. ספר חנוכה. אמנות, ת"א, תש"ו.
- 4) "ענות" פרקים לשירה (א-ח) הקבוץ המאוחד, תל"צ.
- 5) הספריה המוסיקלית בהוצאת המרכז לחרבות (שיני עבודה ומולדת 1, 2).
- 6) ברונזפס-סמבורסקי - ספר שירים ומנגינות, הוצ' קריית ספר, ירושלים.

ג. מיומנו של מדריך

=====

מדור זה ענינו בעיות הדרכה ובו יעלו מדריכים טאלות חנוכיות שונות, מנסיון עבודתם המעשית. הפעם פתחנו בהכרת החניך ואנו מגישים שני ספורי מדריכים. בחוברת הבאה יוקדש המדור לנושא: "פעולתי הראשונה". הצלחת המדור תלויה במכתבי המדריכים הצעירים והסתתפותם. נבקשם לכתוב א. איך התכוננתי לפעולה. ב. הרושם הראשון שהקבוצה עשתה עלי. ג. איך עברה הפעולה? ד. הרגשות ומחשבות לאחר הפעולה.

"מדריך דע את חניכייך"!

1. יצחק:

"... מה חדש ימים פועל יצחק בתנועה, בקבוצת "החלוץ", כבר לפעולה השנייה הופיע בתלבשת רשמית מלאה ומצוחצחת כראוי ואני הצגתי למופת לחברי, הוא נבון קמעא והסמיק, אך הרבשתי כי הוא מרוצה. במו"צ נלוו אלי כל הזמן והסתדל למצא חן בעיני בכל הדרכים, עד שהיה עלי לטרוח ורק בקסי רב יכלתי להפטר ממנו.

לפעולה באמצע השבוע לא הופיע, למרות שהבטיח לבוא.

- "מדוע לא הופעת ביום רביעי לפעולה? - הייתי עסוק וכו'... - והרי הבטחת לבוא, מדוע לא הודעת?" שתיקה. "וכך במסך חדש ימים לא הופיע לפעולות באמצע השבוע וכל פעם היה עמו תרוץ אחר ומשום מה לא נראו לי תרוציו וחשדתי בו כי הוא מסתיר דבר ממני. חצי שבת געתי בו, ללא הועיל. ביום הסלישי חל יום סרט ט"ו בשבט של הק"קל, מלא התלהבות דברתי באותה שבת לפני הקבוצה על הק"קל ועבודתה ועל תפקידינו כחנועת נוער ועוד. הכל הודיעו על נכונותם להופיע ביום המיועד בטעה חמט בתלבוסת התנועה. לאחר הפעולה קראתי אלי את יצחק והזהרתי לבל ינסה הפעם להסתמט. הוא קבל את דברי בכניעתו המסורתית ובהשפלת עינים, הבטיח לבוא, אך עטה עלי רוטם מוזר. התריתי בו טוב - והפעם בנוכחות מספר חברים וחברות, זה פגע בו, הוא הקדים לצאת מהמועדון ולא הסתתף ברקודים ובטירה.

... בטעה הקבוצה נעדרו שנים - גדעון ויצחק. גדעון חלה והודיע על כך, אך מיצחק לא נתקבלה כל הודעה. כעסתי מאד וכשהופיע בשבת כמנהגו, לבוש קצת בהדור אך בתלבשת רשמית סאלתיו בלעג בראשית הפעולה "מדוע הפעם לא באת

מר יצחק" - סתיקה. "והרי הבטחת לבוא והזהרתך". - לא יכלתי לבוא.
 "מדוע לא הודעת?" - סתיקה. "והרי זה חודס ימים אתה ממציא לי" כל מיני
 תרוצים" - יצחק סוחק בעקסנות.

נזפתי בו קשות לפני חבריו "למען יראו וייראו". דברתי על חובותיו
 של כל חבר חנועה פעיל, על נאמנות ואמת והכל הרגישו כלפי מי נאמרו
 הדברים. הודעתיו לבסוף בסגנון קשה כי אם להבא יקרה כזאת לא יוכל להמשיך
 בעבודתו בחנועה. גם באותה שבת הלך יצחק מיד אחרי הפעולה לביתו ולא השתתף
 בשמחת מו"צש. הוא נפגע קשה, הרגשתי הרגשה סתומה כי יצחק נמשך אל חיי
 החנועה ואהבם. הוא היה בחור מסודר ושקט, ציחן (יותר מדי) ודוקא משום כך
 העלה את תמתי, מה גם שנפגעת באפן אישי מהתנהגותו, מכיון שלא רצה לגלות
 לי, מכיון שרמה אותי, הסתיר דבר ממני ויחד עם זה החניף לי.

מאחר שגם לפעולה הבאה לא הופיע, החלטתי לקראו לברור ולהוציאו
 מהסניף. חבריו בקבוצה לא אהבוהו ביותר והוצאתו לא היתה פוגעת באיש.
 התנהגותו המטונה עם הבנות וכניעתו לכל כח שמשו שעשועים וצחוק בקבוצה,
 לפעמים היה מרוצה על כי היה בעיניהם לצחוק.

לאחר הפעולה החלטתי לבקרו בביתו, לחפסו בשקריו. הוא גר באחת
 הסמטאות בשכונות העני בירושלים. דפקתי על דלת ביתו מספר פעמים עד אשר
 נענית. הדלת נפתחה לאט לאט, כנראה לא היו רגילים לקבל אורחים בתסע
 בלילה, הופיע פרצופו של יצחק, כסראני נבהל ונבוך, חשבתי כי כך הגיב
 מטום שתפשתיו. עליתי אחר במדרגות עץ אל דירתם, הדירה כללה חדר אחד
 בלבד והמראה עגום ומשמים.

כפנה עמדה מטת עץ בה שכב נאנח זקן חולה - אביו של יצחק ובהודע לו
 מי אני ברכני על כל הטוב אשר אני עושה עם בנו לאחר טמחה עליו אמו. לא
 שהייתי הרבה, אך באותה רבע שעה עמדתי על תנאי גדולו של יצחק חניכי. אמו
 מתה עליו והוא הכרח לעזב את הלמודים (בן 14 היה ולמד בכיתה ו') ועבד עד
 הערב כשולית חיט בשכר זעום, ובערב הכין אכל לאביו הזקן, סדר את החדר
 ושטף את הכלים.

איך אני רואה צורך לספר על ההורוי לאחר כך ואף לא לנסח את "מוסר
 ההשכל" ממקרה זה שהחזירני למסלול נכון של עבודה חנוכית יותר מעמיקה.

הנה יצחק זה אשר צמח על קרקע צחיחה בלי אהבה חפש אהבה זו בתנועה, וע"כ נסה להחניף לי ולרכש את חברי, לאחר ששבחתיו על נקיונו ותלבשתו (דרך אגב היחידה). לאחר שנזפתי בו סגר על עצמו בחומת שתיקה, רגש הנחיתות שבו, כניעתו ורגישותו לא נחננו לו לגלות לי את הסבה האמתית לאי הופעתו לפעולות מחוסר ידיעה ובלי כונה רעה הרחק מעליו אותו חניך אשר היה זקוק לי ביותר, אשר רצה למצא בי אח אוהב, כגמול על סבלותיו וכשלא השיג זאת נסה למצא חן בעיני בנות - והיה לצחוק. מחסר ידיעה פשעתי כלפיו. את"כ עזרתי לו בסדור זמנו כך שיכול היה להשתתף בפעולות, החל בקריאה ובכתיבה.

זה שמש לי לקח טוב. במשך חדש וחצי לאחר כך הספקתי לבקר בבתי כל חניכי ולעמד על מצבם המספחתי."

2. נוריה:

היתה זו קבוצתי השניה. לאחר נסיון של למעלה מחמשה חדשי עבודה הועברתי לגדוד בוגר יותר. המדריך המרכזי הסביר לי שלא הכל היה שם כשורה וטראש הקבוצה הקודמת נכסלה משום שנסתה "לרכב" על הקבוצה ולכפות עליה משמעת חיצונית. והבנות כבנות 10 אינן מקבלות מרות, ומרין עקשני. נסה להסביר לי קצת פסיכולוגיה, איך להבין אותן. אולם אני פסיכולוגיה לא אהבתי ונזכרתי כמה נפגעתי בצעירותי כשחששתי כי המדריך חוקרני ועושה אותי שפן לנסיונותיו. אמרתי לו טאנסה לטפל בקבוצה ו"להבין" אותה יותר ואשר לפסיכולוגיה - אסתדר בלעדיה.

בפגישה הראשונה כבר קניתי את לבן. ספרתי להן על הקבוצה שבה התחנכתי ועל תקופת ה"ברוגז" שלנו ואמרתי שהבנים אינם טפשים כל כך כפי שהן חושבות. התפתח וכוך וכלן הסכימו לדעתי טגם הבנות קצת אשמות וטאפטר וצריך להסלים עם הבנים בכחה. רק נערה אחת ישבה מסוגרת בתוך עצמה ולא הסתתפה בפעולה. ראיתי שהיא בוחנת אותי היטב, נועצת בי מבט נסתר מתחת לשמורותיה הזועפות ומנסה לקבוע מי אני ומה כחי. סיימתי את הפעולה בהצלחה והחלטנו עם כל הבנות להקדיש את הפעולות הבאות ללמוד "השומר". בשיחה שקיימתי עם המדריכה

הקודמת "הרגיעתני" זו ואמרה שגם אצלה הפעולות הראשונות היו בסדר אלא שאח"כ זה רק "התחיל" עד שנואסה מעבודתה ובקשה שחרור. "וסימי לב במיוחד לנורית, זו עם האף הסולד והעיניים החומות. היא ילדה נבונה עד למאד אך מרסעת".

רשעותה של נורית נגלתה כבר בפעולה הבאה עת שהפריעה לי בעצם ספורי על ישראל גלעדי, כשכל הבנות היו מרותקות תלטה לפתע טערה של חברתה. זו פרצה בצוחה והפעולה הופסקה. כשטאלתי את נורית למה עשתה זאת ענתה שחנה נסענה עליה והעיקה. טאלתי אם לא יכלה לזוז או לפנות אלי בבקשה טאלתיך את מקומה והשיבה, שלא רצתה להפריע לי בספור, ובעיניה ברק רע. נסיתי להמשיך, אך נורית ססעתני בשאלה מדוע בכלל יש לשמוע על הסומר והציעה שאספר אגדה. הבנות התלהבו לרעיון אך הסברתי להן שקודם עלינו להגשים את החלטתנו ולסיים את הקטע שקבענו בתכנית. הן אמרו שנעסוק בזה אח"כ. שכנעתי אותן שיש עת לכל ונסיתי להמשיך. טוב ססעתני נורית בטאלה על משפט שאינו מובן ואח"כ אמרה שאינה מבינה בכלל מה לענין ההתייבבות ו"הסומר" ודרסה בתוקף שאסביר מיד. לבסוף רגזתי וצויתי עליה בגערה לשתוק או לעזוב את הפעולה. שתקה אך הביטה בי בחוצפה ועם התחלת השיחה שוחחה כאילו להכעיס עם חברתה השנייה. געתי בה שוב והפעם פרצה בבכי שהפך את הפעולה על פיה. הפסקתי את הפעולה והלכתי הביתה מהורהרת.

בפעולה הבאה הפריעה במזיד ועוד שתי בנות נתנו ידן לה. צויתי לעזוב את הפעולה וסרבה ואז אמרתי שאני אעזוב את הפעולה. הבנות ברובן רצו לבחון את ההתנגשות בינינו וישבו ניטרליות. נזפתי בה קשות ואמרתי שאינה עוזרת לחברותיה והיא הורסת את הקבוצה שהיתה יכולה להיות יפה בלעדיה. קמתי ועזבתי את הפעולה. כעבור שעה באו אלי שתי נערות הביתה ובקשו ממני ללכת אל נורית. הן ספרו לי שכאשר הלכתי פרצה בבכי ובצעקות ואמרה כי שונאת היא את כולנו, וכשנסתה חברה להשיב לה ולהגיד שנורית אינה צודקת - עברו מריב שפתיים למריטת שערות. לבסוף ברחה נורית על נפשה. הנערות אמרו לי שהן חברותיה של נורית ואהבו אותה תמיד ורק עם תחלת הלמודים הסנה היא השתנתה מאד והן חושבות שאני מדריכה טובה ואוכל להשפיע עליה. העליתי על דעתי שכעת לא היתה מזיקה קצת ידיעה בפסיכולוגיה, אולם היה את נפסי לראותה מיד. הבנות

לזונו אל ביתה, בית הדור, מוקף גן גדול. נכנסתי לבית, עוזרת הכניסתי
לחור האורחים. הטעה היתה לאחר ארוחת הערב וראיתי את המטפחה מקובצת ע"י
הודיו. ישב האב, פקיד חברת החטמל, והאם והסתעשעו בתינוק בן 3 חדשים.
הצגתי את עצמי והאם החלה לדבר מיד: "אה, את "המדריכה" שלה? נו, מה
תגיד עליה? לפני כן היתה ילדה טובה ועכשיו הסתנתה לבלי הכיר: אינה
נשמעת, עונה מצופה ואינה עוזרת לי עם עוזי. מה עשיתם ממנה בצופים?"

הצצתי בנורית. עיניה היו כעוסות ולא זיכתיני אפילו במבט. בינתיים
הגיסו חה ומתוך סרציתי להסאר עם נורית, יסבתי לשתות עם המטפחה. ההורים
ספרו לי על אושרם הגדול שעוזי נולד אתרי טצפו זמן רב לילד, והאם חשבה
סכבר מאוחר ללדת בגיל 36 (היא נראתה זקנה מזה). האב החזיק את בנו
בזרועותיו והגה אתו הגאים. העפתי מבט בנורית ולפתע נתחוויר לי הכל.

מבטה היה מלא מטטמה לאחיה סעל זרועות האב. הבינותי סנורית נוטרת
לו איבה על שגזל את מקומה במטפחה, על שבא לפתע וכל האהבה והתפנוקים
הופנו אליי, ולכן אינה מוצאת מקומה בבית, שטנה, לפי הטבתה^א, ליחסו אליה
לרעה. וכאן טורט התנהגותה בבי"הם ובתנועה. מסברים קסים קורים במטפחות
טבהן ילד אחד מטמט מרכז לתטומת הלב וזוכה לפנוק יתר והנה לפתע מופיע
האח או האחיות הקטנים וגוזלים את מקומו. ואז פוגע בו הדבר. במיוחד יקטה
אם קודם הפריזו בגנוני אהבה אליו ועתה מפנים אותם לצעיר, ובפרט כשה
בא במאוחר, כשהורים כבר כמעט התיאסו מחקוה.

מקרים אלה אם לא נמצא להם מסביר, ואם אין מי טיטול מעל הבוגר
את נטל בדידותו, כאבול וכסופיו, עלולים להגרום קסיים רבים בחנוך.

נשארתי אותו ערב בחדרה טל נורית לטיחה אתה. בתחילה קטה היה למצוא
את החוט המקטר, עד סספרתי על חברה טלי ואחיה הקטן טחלה מחלה מסוכנת,
ואין טאמרו נואט לחייו ואמו חלתה מרוב עיפות ודאגה, ורק אחותי באהבתה
וטפולה המסור הצילתהו. נורית החוירה והאדימה חליטות. קלעתי כנראה למטרה.
לבסוף הרכינה ראטה עלי ופרצה בבכי, אלא שהפעם היה זה בכי מטהר ומטחרר.

= 48 =

הנחתיה יטנה. ביציאתי שוחחתי עם אביה ואמה והעירותי להם שיקדישו לה קצת חסומת לב. בימים הבאים דבקה בי נורית עד להציק, גלתה את כל סודותיה, עזרה בעבודה בקבוצה והסתנתה לבלי הכיר. למותר לספור סגם בבית סנו את היחס אליה. הבינותי אזי שלא בכדי דבר המדריך על פסיכולוגיה ולא לחנם הסביר ראש התנועה את הצורך בקטר בין התנועה והבית.

ד. פנת הקרנות.

=====

בי"ט בטבת תש"ח תמלאנה 46 שנה ליסוד הקרן הקימת לישראל. בקשר עם זאת יש לערוך בשכבות פעולות, מסכות ומסכות, המציינות את המאורע.

בשכבה הבוגרת: רצוי להזמין מרצה מהועד הארצי של הקה"קל או מהמרכז החקלאי שיספר על בעיות גאולת הקרקע מאז חוק הקרקעות 1940 ויתעכב במיוחד על בעיות גאולת הנגב, הספר וההר. חשוב שיהודק קשר השכבות הבוגרות לפעולת הקה"קל ומפעליה, הן כמדריכים והן כחברים המתכוננים להכשרה, ולא יראו בעבודה זו מצות אנשים מלומדה שיש להטיל אותה על הצעירים "מאחר שהבוגרים נוטאים בתפקידים "חשובים" יותר". הזדהותו של חבר השכבה הבוגרת עם פעולות הק"קל תושג רק אם יכיר בהיותה בסיס של כל הפעולות החתישבותיות של הישוב וידע על מאבקה להכנת דורבה של קרקע לעליה העתידה ורקע לקליטתם הכלכלית של המעפילים. הרצאת הח' גולדסטיין בכנוס מדריכים ומורים של הצופים בכפר-ויתקין, היא דוגמה נאה להרצאה מעין זו. מדריכי השכבות הבוגרות יוכלו להעזר בה.

בשכבה הבינונית: אפשר להכין ביום של הקונגרס החמישי בו הוחלט על יסוד הק"קל. (חמר לכך נמצא בחוברת הק"קל "י"ט בטבת", אוסף חמר לה קאה, דקלום והצגה, בהוצאת הלסכה הראשית של ק"קל, תט"ז).

המדריך יבחר קבוצה של סנים עטר חברים, יקבע להם את תפקידיהם וימסור את החמר. החניכים שנאומיהם ארוכים יוכלו לקראם מעל הניר, ואלה סדבריהם קצרים רצוי שיאמרו אותם בע"פ.

יש לערוך במה קטנה במועדון עם טולחן ופטיט, (נסיאות, ודוכן לנואמים. הקשוט צריך להיות מתאים. הצעת סיסמאות בחוברת "י"ט בטבת". השכבה תהווה את הקונגרס והחברים שהתכוננו את הדברים הטונים.

הד"ר הרצל יקרא את הקטע מנאום הנסיאות הנוגע לק"קל, ויעביר את הנהלת הישיבה לידי ד"ר צ' לנוב ויצא. הד"ר צ' לנוב ינהל את הישיבה עד

לחדרתו של ה"דר הרצל שיטול טוב את הנהלתה ויביא להחלטה החיובית.

על המדריך להכין את השתתפותה הפסיבית של הסכבה, את ההצבעות (אפשר לוותר על מחיאות הכפיים, ויש להקפיד שהתשואות לא תהיינה צורמות מדי) לפעולה זו אפשר להזמין גם את הורי החניכים ויכולה זו להיות פעולה משותפת שתקרב את ההורים לבניהם בתוך כחלי המועדון ומסביב לק"ק.

הערה: בדרך כלל מספיקות שלוש פגישות לסם הכנתם של החברים המשתתפים והמדריך אל לו לחשוש לכשלון תכנית כזו. אם כי אינה רגילה, כבר בוצעה בהצלחה.

לסכבה הצעירה: (החוברת כנ"ל).

מסבת הק"ק. תכן המסיבה: שירים מתוך רשימת השירים בחוברת. הרצאה בלויית פנס קסם, פעולות הק"ק וההתייבות החדשה. הצגה או תסכית מתוך אלה המוצעים בחוברת (אפשר לצמצם). דקלומים ("אבא נתן מעה לחנוכה", "אני שמוליק מירושלים על הגג", "את אדמה"). קריאת ספורים.

מדריכים מתבקשים לכתב לפנת הקרנות על בעיות המעסיקות אותם בקשר עם עבודת הקרנות. אנו מציעים לדיון נושאים: חנוך להיענות מראון לפעולות הק"ק. פעולות הסכבה המתבגרות. איך להכין מפעל ק"ק. דו"חות ממפעל לדוגמא. פעולת הקרנות, התכיפות וההצלחה; עבודה חנוכית ועבודה מעשית. תכניות ק"ק לעתיד.

יחד עם זאת נזכיר כאן לכל מדריך לקרוא את ספרו החדש של יוסף וייץ - "התנחלותנו בתקופת הסער". ספר חשוב ויסודי זה מספר על התקופה, שבה התנהלה פעולתנו ההתייבותית לאור סקולים מדיניים, מקייים ואסטרטגיים, אשר היו מכוונים לסקל את המזימה להחנקת מפעלנו. הוא מסכם הישגים ופעולות מעוררי כבוד וגאווה, החל מתקופת חומה ומגדל וכלה בכבוש הנגב, אך הוא מבליט גם את אשר החמצנו, באזלת יד וברשלנות, מול אפשרויות בלתי חוזרות וצרכים בוערים. ספר זה ישמש לנו מזכרת עוון שכולנו שותפים בו - על כי

לא עשינו את כל אשר ביכלתנו בזמן שאפשר היה, בגיוס האמצעים להצלת קרקע ולכיבושה - הוא מסביר ומוכיח כי לא גוי זה או אחר הם האסמים בקריעת חבלים שלמים מתוך השטח הקטן בו נזכה לעצמאות, אלא אנו, היטוב והעם, נער וזקן - כל מי שהיה בידו לעסות יותר מן המעט שעטה - כולנו יחד אסמים בכך. נדע לפחות למלא את חובתנו בזמן המועט שניתן לנו עד להכרעה הסופית ונעמיד את עצמנו לרשות הפעולה של הקרנות במלוא יכולתנו!

הקטעים הבאים מתוך סקירה של הלסכה הראשית הקה"ל, שנכתבה עם פרסום הדו"ח של ועדת החקירה מטעם האו"ם, מסבירים את האמור לעיל ואת התפקידים הנראים באופן לאור המציאות החדשה:

... הגבולות המוצעים ע"י ועדת האו"ם חופפים כמעט את גבולות ההתפסות הקרקעית וההתייטבות העברית. אם נבחון את הסינויים לטובה שחלו בהצעה זו לעומת הצעתה של ועדת פיל נמצא שההצעה החדשה כוללת בתחומי המדינה העברית את רובו הגדול של עמק בית-שאן, הרי אפ"ר וסטחים בדרומה של הספלה שפוחתו ויושביו בסנים הללו. הגליל העליון המזרחי שהיה למרכז התייטבות צפופה בעטר הסנים האחרונות, נכלל בתחום הטריטוריה העברית, והועדה לא יכלה לערער על כך כשם שמחברי דו"ח פיל לא ערערו על אפיים היהודי של הסרון והעמק. לעומת זאת לא נכלל הגליל המערבי, שבו לא פעלנו בתקופה הראשונה והמעט שניתן לנו לעסות בתקופה האחרונה לא השפיק כדי תקיעת יתדות של ממש. רק סמונה יטובים יהודים קיימים באזור זה, כולם, פרט לאחר, על אדמת הקרן הקימת (נהריה, טבי-ציון, חניתה, אילון, מצובה, יחיעם, עברון, רגבה) ומספר תושביהם אינו עולה על 2,000 נפש. אילו הצלחנו ליצור כאן בסנים אלה עשרים יטובים חקלאיים - כשם שיצרנו אותם בגליל המזרחי - אין ספק שלא היינו עומדים בפני עובדה של ניתוק אזור חיוני ויקר זה משטח התייטבותנו.

... וכשם שהועדה המלכותית הציעה את הגליל כ"מרחב מחיה" להתפסות היהודית, כן הציעה בדיון וחטכון שלה את הנגב, למרות ההתנגדות החריפה של הגורם הבריטי. אין זאת, כי להחלטה זו גרמו הניצנים הראשונים של ההתייטבות היהודית באזור מדבר רחב-ידיים זה, שטטחו כשטח צפון ארץ-ישראל ומספר תושביו אינו עולה על 60,000. וכשם שהגליל היה נקודת התורפה מבחינה יהודית בדו"ח של ועדת-פיל, כך יהווה הנגב היום את מקום הסכנה

העיקרי סאליו יכווננו החיצים סל מתקיפי התכנית וסיטמט נוסא למקוח במו"מ עם הגורמים המעונינים.

... גורלה המדיני של ארץ-ישראל נקבע בראש וראשונה ע"י קביעת עובדות על מפת הארץ, ביחוד בסטת הקרקע וההתייבבות. עבודתן של הקרן הקימת וקרן-היסוד בסטת זה מהווה גורם מדיני ראשון במעלה להבטחת גורלו ועתידנו בארץ.

... העצמאות המדינית כשהיא לעצמה אינה פותרת את בעיית הקרקע במדינה היהודית - גם אם תתבטס התכנית לפי הצעת הרוב של הועדה. בכינוס האחרון "קול האדמה", אמר הד"ר א. גרנובסקי:

"הסינוי היסודי שיחול במעמדנו עם העצמאות הפוליטית מונח באפשרות שת ינתן לנו לנהל מדיניות קרקעית חפשית. סיסודה בפיתוח אוצרות המחיה של הארץ לטובת כל תושביה ולהרחבת כוח קליטתה. על ידי ניצול כל מקורות המים, התת-קרקעיים והאחרים, ביצוע חכניות הטקאה אזויות וארציות והכשרת האדמה הזיבורית בקנה מידה רחב אנו רוצים להביא להקטנת יחידת המחיה הדרושה לקיום מספחה חקלאית, וכך תינתן מאליה הדחיפה לבעלי הקרקעות לצמצם את שטחי האדמה שבידם ולפנות שטחים להתייבבות היהודים. בידי ממסלה המעונינת בקידום הארץ ובניצול כל אפשרויותיה נמצא הכוח להמריץ ולעודד את התניות הללו ולקבוע מדיניות קרקעית רבת-תנופה שתגשים מתוך סמכות ממלכתית את העקרונות המתקדמים שבהם דגלה התנועה הציונית מראשית קיומה.

"תפקידה של הקרן הקימת אינו מסתיים עם הטגת העצמאות - אין הוא אלא מתחיל. אפילו בסטת המצומצם שעליו ממליצה ועדת-החקירה של האומות המאוחדות תתבע המדיניות הקרקעית היהודית קצב פעולה שלא ידענו כמוהו עד כה, לאחר שיוסרו הכבלים מעל עבודתנו. עבודה רבה נועדה לדורנו אף במסגרת זאת, ואנו נעמוד בפני הצורך לגייס את מיטב כוחותינו כדי להפוך את בעלותנו על הארץ הזאת למציאות ואת התפקיד הזה אי-אפשר להעמיס על סכמם של 650 אלף יהודים בארץ-ישראל, שיצטרכו לסאת בעול כבד של סידור חייהם הפנימיים. תקציב המדינה היהודית לא יהיה בכוחו לממן את כניית

הפיתוח שעליהן רמזתי בדברי, ומה גם בהוצאות הגדולות של התיכון החדש
של החקלאות ושל קביית עודפי הקרקע. כסם סקרן היסוד תצטרך לסמס גם
להבא מקור מימון עיקרי לכל הפעולות הכרוכות בקליטת העליה, כן גם
הקרן הגואלת את הקרקע תיסען להבא על מקורות הכספים שיבואו לה מידי
יהודי הגולה והארץ."